КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

„СОЮЗ-6", „СОЮЗ-7" МАЬРША IОДЕССАД!

ШОАТТА,
18
октябрь 1969 шу.
125 (4762).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхечу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ТАСС-а ХОАМАШ

Полета программин махххара, московски хаьнах 15 октябре 21 сахьате 20 минуте яьлча дензэ 16 октябре 8 сахьат хаьлалца «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхана космически кемай экипажаша сада Iар.

Сомаяьиначул тIехьагIа экипажаша физически упражненеш хилалза яргIоалца комплекс чакхъяьккхар, IуйрIайна хIама дIар, чам а болаш, бортовой системаш мишта ю хьежар.

Кемаш Советски Союза дальне-восточни измерительни пунктийн радиобIаргагора зона чу доьлча хана экипажийн командираш мел за яьннай хьежар, берригa космонавташ сапаргIата ба аьлла хоам бир, полета ярIаьнкрча ден программехь Iилма - технически тохкамашш эксперименташи е кийча да шоаш аьлар.

* * *

16 октябре московски хаьнах 11 сахьат доалаш групповой полет еш волча кемаша «Союз-6», 79, «Союз-7» 63, «Союз-8» 47 гобаьккхар Лаьттана гонахьа.

Космически кемай экипажий членаша кхоачашдир полета программах плана тIа оттадаь хинна Iилма - технически медико-биологически тохкамаш, хIаьта иштта орбита тIа кулгаца маневрировани яра способашта дIахо обработка а йир.

«Союз-6» яхача космически кема подполковник Г. С. Шонина борт - инженер В. Н. Кубасови юкъе волча экипажа кхоачашйир космосе сварка еш балхаш дара эксперименташ. Цу экспериментех къовстае езар космически ирен хьалашка тайп-тайпарча металлашта сварка яра башхалонаш. ХьалхагIа хоам баь мехилларе, «Союз-6» яха кема Iалашдаь да кIоаргтача вакуумен дозал дрвачен хьалашка металлашта сварка яра тайп-тайпара способаш таххара эшача уникальни технологически аппаратураца. Сварка еш йола аппаратура орбитальни отсеке оттаь я, хIаьта сварка процессага хьежара пульт — экипажа кабине.

Сварка йолаеча юххье кема командира Шонина кема кабина чу дIачувоала люк дIакъайлар, 77 гобоаккхаш орбитальни отсек хьа а йийлар. Отсеке кIоаргга вакуум эттачул тIехьагIа, борт - инженера Кубасова сварка еш йола аппаратура болх бе йолаелийтар. АрI - арIа йола массехк тайпа автоматически сварка йир. Из яьлчул тIехьагIа орбитальни отсека герметизаци йир, сварка яь образецаш борт - инженера космонавтий кабина чу хьачуера.

Иштта яь эксперимент уникальни я, космосе сварка — монтажни балхий технологи оттаеш Iилманен техникана боккха лоархIам болаш а я.

* * *

Тахан, 1969 шера 16 октябре, московски хаьнах 12 сахьати 52 минуте яьлча полета программа толанца кхоачашъяьчул тIехьагIа лехкаш космонавташ новкъостий Шонин Георгий Степанович, Кубасов Валерий Николаевичи юкъе бола экипаж йола «Союз-6» яха космически кема Лаьтта лессар Советски Союза территоре йилла-ча районе города Караганда къилбаседа - малхбузен оагIорахьа 180 километр хулача.

Космонавташ сапаргIата ба.

Орбита тIара кема Iодоссадеш кема командира кулгаца ориентаци йир. лоархIа хиннача хана кема Iодоссадара программа кхоачашъе а йолайир. Двигатела болх чакхбьинначул тIехьагIа кемах хьакхъаьстар экипаж чуйола Iойосса аппарат.

Iочуйтача аппарата полет хилар аэродинамически качества управлени траекторех. Атмосфере тормоз техачул тIехьагIа боли бе йолаелийтар парашютни система, хIаьта кIаьда Iохоара двигателаша тайжа Iойоссайир аппарат.

Лаьтта космонавташта наьъбахд хилар поиска групна вийлаш, доттагIий, спортивни комиссараш, журналисташ.

«Союз-6» яхача космически кема полет толаммца чакхъяьннай. Хьаккхьеча результатий боккха Iилма - технически лоархIам ба.

* * *

Московски хаьнах 17 сахьат дьаьча космически кемаша «Союз-7» 67, «Союз-8» 51, гобаьккхар Лаьттан гонахьа.

Кемай экипажаша программага хьежжа бортовой системашца мишта болх бу хьежар, дIахо йир Iилма - техническ экспериментий тохкамаш.

Къаьстта аьлча, космонавташ визуально а оптически приборий новкъосталца а седкъий сигланий Лаьттани зенаш дахьар, Лаьттан моржаш йолчех лоа уллачех тIехений, хIаьта иштта Лаьттан гуш йолча горизонта сурташ даьхар.

Оттаьнча ден распорядкага хьежжа, космонавташа делкъийга хIама йиар. Бунзама аргIанара сеанс йолча хана экипажий командираша хоам бир берригa космонавташ сапаргIата а могаш-маьрша а ба, аьлла.

«Союз-6» яхача космически кема полет чакхъяларца дувзадена «Союз-7», «Союз-8» яхача кемай экипажий командираша моташ - маьрша Лаьтта боссарца декъала бийдо Шонин Георгий Степановичи Кубасов Валерий Николаевичи.

«Союз-7», «Союз-8» яхача космически кемай полет дIахо еш я.

* * *

Тахан, 1969 шера 17 октябре, Московски хаьнах 12 сахьати 26 минуте яьлча оттаь хинна эксперимента программа кхоачашъяь яьлча экипажа составе космонавташ новкъостий Филипченко Анатолий Васильевич, Волков Владимир Николаевич, Горбатко Виктор Васильевич лехкаш дола «Союз-7» яха космически кема Советски Союза территоре тIа белгалъяьча районе, город Караганда 155 километр къилбаседа-малхбузен оагIорахьа Iодессад.

Лаьтта Iобессачул тIехьагIа космонавташ сапаргIата хиннаб.

Лаьтта Iодоссадара расчетни хана кема ийсайр, тормозни двигательни установка болх бе оттайир.

Двигатель болх баь яьлча кема отсекаш вIашагIкъаьстар. Iойоссаю экипаж чуйола аппарат Лаьттана траекторе тIа лестар. Лехкаш аэродинамически тормозаш техачул тIехьагIа атмосфере парашютни система хьаьейоалайир, кIаьда Iойоссача двигателаша тайжа Лаьтта Iохоадир кема.

Космонавташ Iобессача моттиге безаме тIайаийцар уж лохаш хиннача групна вакалаша, спортивни комиссараша, доттагIаша, журналисташа. Космонавташа хоам бир шоаш тIех дикача хьала тIа, могаш - маьрша хилар. Уж Iобессача экипажа аьча эттара хьалхарча оперативни медицински обследовани хьаьйехкар берригача космонавташа космически полета хьалаш а иза Лаьтта Iобессачул тIехьагIа массаза хьалттаи хьалашка даlар а цар физиологически функциеш дика лайнлта.

«Союз-7» яхача космически кема полет толаме чакхъяьннай.

А. В. Филипченко, В. Н. Волков, В. В. Горбатко юкъе волча экипажа белгалъяь хинна Iилма-технически медико - биологически тохкамий программа кхоачашйир.

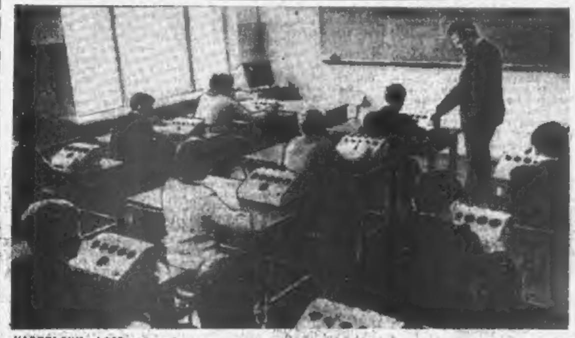

КАРЕЛЬСКИ АССР. Республике эггара хьалхара программированни дешар хьеха кабинет болх бе йолайнай В. И. Ленина цIерагIча «Тяжбуммаш» завода кадраш кийчъеш йолча Петрозаводски машиностроительни техникуме.

СУРТА ТIА: дешархошка хаттараш ду электронни техника новкъостаца.

С. Майстермана сурт.
ТАСС фотохроника.

КОСМОСЕ ЯЬ СВАРКА

АКАДЕМИКА Б. Е. ПАТОНА ДУВЦ

Космически кемай экипажий полета программана юкъе яхийтача эггара лоархIамечарех а космически ирен хьалашка яь сварка.

УССР Iилмай Академе Е. О. Патона цIерагIа йолча электросварка институтa директора академика Б. Е. Патона шоп делар ТАСС корреспондента Н. Куковальске дахча цу эксперимента хьакъехьарча хаттараша.

— Космосера хьалаш, хоиш ма дий, Лаьттарчарех эргаш долга. Из кIоаргга вакуум, дозал да хилар, Малх чIоагIа бIоахлуш Iийне чехкка шеллуш хиларах цIаьхха чIоагIа температураш хупаьлар да. Ний са ма дий, Лаьтта вакуум а йолаш йолча сваркай способех: диффузионнийох, экхам болча сваркаx, электронни сваркаx, хIаьта иштта лалащ йолча электродах пайда эцаре эггара дикагIа хургдар.

Хьалхарча шин способах сварка ещ металл лоаладе дезаш, из цирах доалла дика хIама да. Вокхарех доалла дика дар да уж универсальни хилар, уж этта автоматизаци юлуш я, геттара тайп-тайпара йолча инструкцешта сварка яра пайда эца метаргболаш я. Бакъда, вокх оагIорахьа аьлча, из металл лалащш дукха газеца Iии йоаллаш я. Цудухьа вай космически сварка аппаратура хьае доладалалехьа хьалха деш дола дукха а тохкамаш де дийзар.

— Цхьадолча даькъе космически дараш сакиа дола хьалаш хьадаьдар. Тохкамаш этапех дора. Юххьаьнца моллагIьар саниа йолча вакуумни камере сварка хIара способа эшача устройствай керттера принципаш, цар болх бергбола режимаш лаьрхIар. Из дарах хьайир габарит кIезига йоле устройстваш, лаьрххIа йола вакуумни камераш, самолета тIа оттаера эша вакуумни насосаш. Геттa лелача лаборатори хьадир космически дарашта гаргга дола дозал да хилари вакуума. Технически прогресса тоцахьено еш йола дукха йовзар дуьхь космически кема дилла долчарна тара хьадаш хьадир.

Миштай из яь хьаьа аппаратура?

— «Союз-6» яха чутIа оттаь «Вулкан» яха экспериментальни установка Лаьттана юхерча ирен хьалашка сварка яра процесс йоза лаьрхIа я. Из кемица йоалаш дe делаш я, телеметре кабельца мара кемица хоттаена а йоалаш, шин узлах а латташ. Хьалхарчун чу тайп - тайпара устройстваш я, шоллагIчун чу — иза хьабоала моттигаш, бустамех цхьа тайпена шоллагIчунга боаккхеш устройстваш, автоматикан бувзаш а средствашн. Уж азотах йиза отсека чу я. Установка кийчъяь я сваркага кьожача пультаца.

— МалагIа болх кхоачашбир орбите космонавта - оператора?

— Отсек хьа ма йийлиниге а, из болх бе йолаелийтар лохача давлене тоIаьча дугаца (плазмаца) сварка яра оттаь автомат. ТIехьа тIайоагIача этапе электронно-лучевой сварка тIа яьккхар цо установка, цо болх лерттIа беш хилара тийша а тийшар. Цу тайпара хьежар лаьлача электродаца дуган сварка ярга а. Сварка режима параметраш Лаьтта Iочутадар телеметрага гIолла.

— МалагIа лоархIам болаш а эксперимент?

— Дуьнен практике эггара хьалха вай Лаьттана юхерча орбите металлаш вIоалдарней лоаладарней, юаваенна йола технологически процесс. Материалашта обработка яра хилалза яргIоацаш хила а тарлу из. Цу экспериментo тешел ду дикача сварочни аппаратураш кийчаенна сог космосе сварка яра йоаххий тоpжаш болаш хилара.

Юхера а, геттара боккха лоархIам болаш да космически сварка яра кийчo еш дахьча тохкамех хьахийнар мехка халкъа боахаме юкъедовладаь хилар. Масала, эргаьнкха тоаьнй вакуумера кхыча сварка технологи, хьаьнй электронни вIанарнея тоIаьнча дугаци металлаш вIашагIхоттара эша кIезига габарити лакха балхе оисарлеш йола аппаратура, лодийиш хулийтаргьe машинаши прибораш хьаеча металлурге а дола лоархIамере дежараш кхоачашде.

(ТАСС).

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

1969 ШЕРА НОЧХ - ГIАЛГIАЙ ЧЕН ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОША ТIАЙИЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА
СВОДКА

	Социалистически декхараш	Ийс бетта кхоачашдараш
Планал совгIа реализаци йойла продукцена — млн. сом.	12,0	10,2
Къахьегама онсарле лакхъяра чотах 1969 — 70 шерашка болх беча мощносташа арахеца промышленни продукци дегIайоалайойла 75 процентал чухдаьхе йоалаш	70,2	66,2
Предприятешка нахаддаш къовсам лоиттабойла дикагIйолча продукцена пачхахьалкхен «Знак качества» яха цIи хьожаяра	—	—
1969 шера планал совгIа доаккхалда мехкдаьтта—эзар тонн	46	396
Машинаш ечеи металлообработкан предприятеша керттерча производствени фондех пайда эцалга товдара чотах 1969 — 70 шш. кийчъяь арахеца йолайойла кердa изделени машинаши	25	10
Планал совгIа реализаци йойла продукцена машинаш ечеи металлообработкан предприятеша—эзар сом	550	677
1969 шера планал совгIа йоаккхийла электроэнерги — млн. квтч.	30	53
Швейно - производственни объединено, коте гIирс бечеи трикотажни фабрикаша, кIайча промышленноста кхыча предприятеша планал совгIа реализаци йойла продукцена — эзар сом	300	—
Моттигерча, хьу чакхйоакхча, кхуна промышленноста планал совгIа реализаци йойла продукцена — млн. сом	1,2	—
Культурно - бытовой гIулакхаштен бахамаштен эша товараш арахецалда — млн. сом.	35	20,1
Планал совгIа арахецалда культурно - бытовой гIулакхаштен бахача нахa эшаш товараш — млн. сом.	3	0,1

ХАННАХЬА ЧАКХДАХА КХАШКАРА ГУЙРАН БАЛХАШ!

СУХАЛБЕ, МЕХАНИЗАТОРАШ

Агротехнически лоацача хана гуралье дIадуа ялат дIадийна дикка гIоттам шоай низ, хьанар кходаш Шаьла районе «Джалка» совхоза механизатораша. Укх шера 2950 гектара тIа хIа дIаде дезаш ба уж. ХIанзе 2500 гектара тIа дIадийнад из. Укх бетта 20-ча дийнахь кIа дIадерa пхи кхоачашьяра шерра социалистически яхь йоаржаяй совхоза ерригача отделенеш механизатораша.

— Къаьстта дика болх баьб № 2 йолча отделене механизатораша,— аьлар совхоза керттерча агронома нов. Алаудинова.

Ялат дIадувча кхай тIа тхо дIакхьачача IуйрIийна 9 сахьат дьададар. Болх беш яр 2 трактор, хIаранена тIехьа кхоккха сеялка а йолаш. 7 сахьат даладехьа ялат дIаде йолаеара агрегаташ. Цудухьа хIанзале а дIадийнад 840 гектар совгIа кIа, планал 40 гектар совгIа хуа на.

Шин-шегIа хьахиинабац из толам. Iуьре дена сарралца ялат дIадуаш хулар, тIаьхха бийсанна лаьтта оахар тракторашца. Сменни норма тIехххоачаш ца еш пхьакъха а трактористий ваш отделене. ХIьта, дукхагIйолча дана шинша норма кхоачашъеш вa 8 шера «ДТ-75» яхача трактора тIа болх беш вола Бибулатов Iанди. «ДТ-54» яха трактор лелаеш вола Алуев Шахид. Масала, цкъан дийнахь шай сеяльщикашица Ансаровгlар Сапилепен ЯрагIенен 16 гектара тIа ялат дIадийра нов. Бибулатова, планах 4 гектара тIа мара ца дезача.

Иштта дика къахьегача отделене коллективо совхоза карара кара тела Шо байрах лелаш. Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара сийна хьожача ихье хьалкара моттиг яккхарах шуна хьожаяй ю.

Тхо хилар нуша яхь лелаеча № 1 йолча отделене. Ялат дIадера дикка тIехьайнсай из. Планах 800 гектара тIа кIа дIаде дезa укказа. ДIадийнар 600 гектар совгIа да. ХIанад из иштта?

Керттерча агронома нов. Алаудинова хетачох къахьегама дисциплини лоха хиларах да из. Совхозе йоккхагIчарех я из отделени. 24 трактор, иштта кхыйола техника а цул. 2 сеялка тIехьайола цхьа трактор мара ацар кIа дIадуаш. Из а кIа кхаьа яха машина хьа ца кхоачаш сеца латтар. Гурахьа дIадуча ялата хIаначул тIехьа 100 гектар лаьтта аха деза цига.

Ялат дIадера тIехьалосарех я 4-гIен 3-гIен отделенеш а. 4-ча отделене 70 процент совгIа мара дIадийнадаш из. Цхьабакъда, укх тIеххьарча деношка цу балха темпаш дикка лакхъеннай укказа. Ялат дIаде болабелча денз 300 гектар совгIа мара дIадийнадац а укх тIеххьарча 2 дийнахьа 90 гектара тIа ялат дIаде вIаштIехьдаьнад.

КIезига дIадийнад ялат № 3 йолча отделене. Планах 900 гектара тIа дIаде дезача 625 гектара тIа мара дIадийнадац из. Ийнача бетта 14-ча дийнахь болабеннаб укказа цIа дIаде. Фуд эшар, техника тоьаш?

— Отделене 22 трактор, иштта кхыйола техника я, — аьлар управляющи нов. Ибрагимова. Кхыйола балхаш сеготагIа хиларца кхоадьдац тхо.

Бакъдар аьча, деррига лаьтта аха, обработка яь кийча да отделене. Цудухьа совхоза керттерча агронома нов. Алаудинова яххача тайпара кхыча отделенешкара мукъалннa агрегаташ укказа новкъостала йоагIе оттаьча хана дIадийна дергда ялат. Укх деношка № 2 йолча отделене ялат дIадийна яьнна 2 агрегат гIорга ница. ХIаьта, толашагIа бола механизатораш Бибулатов Iанди, Алуев Шахид чIоагIа рaьзэ ба тIехьайнсарашта гIо де.

М. БОТОВ.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ТЕХНИКАХ

Дукха балхаш де республика юртбоахама къахьегамхой хIанз де дезаш. Чуэцаза дукха гидуаргаш, шекара свекла, хьажкIаш, дуга да. Цунца цхьана агротехнически дикача хана дIаде деза гурахь дуа ялат. Диццалийта йиш йолаш дац бIаьсти ювча культурашта зябь ахар а, хьайбашта доакъар Iалашделга а из фермашта юхе хьатIаозалга а.

Уж балхаш комплексах сиха чакхдахар керттерча даькъе боахамий доалакъарча а, царна новкъостала яйтаца я техникахи транспортахи бизза пайда эцарах тийша да.

Из кхета а деш техниках бизза пайда эцара болх дика вIаштIехьбаьккхаб Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Цу боахама хIара трактористо укх шера 800 гектарага дIакхоачаш кIаьда оахам даьд.

Тракторашка иштта болх байта вIаштIехьдаьннад цар техникана ле доагIача тайпара доал ду даь. Даим ханнахьа ю укказа ремонт, технически гIулакх лоаттаду къаьстта мастераш - наладчикаш ба колхозе техникага хьажаш.

Балхах мукъа йола техника лоаттаеш бетон йилла площадкаш, кхоилениш, гаражаш я боахаме. Цига техника бокъонца тоайий талхаргйола оатталаш хьа а яьха мара дIаоттаяц.

Цхьадолча боахамий кулгалхой транспорт тоъал яхаш кадаш хул. Из хьахезача Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз дагайох. Кхашкара балхаш геттара сихденнача хана шоай доалахьарча транспортах кхоачам бу цар. Цудухьа хургда-кх цхьа тони мукъ дIа-лоха бахьарга ворхI кепит мара дIа ца дохийтаза шера 180 эзар тонн мукъ эшшача дIабахьа цар вIаштIехьдалга. Кхыча боахамашкарчул дукхагIа яц царга транспорт, бакъда балха хьоакхам республике эггара лакхагIа ба.

Цар автомашини сарахьа гараже кхаьчача из IуйрIийна юха белха араяладехьа цунна мел эша гIулакх деш слесараш ба боахаме. Уж хилар чIоагIа пайда боал колхоза. Дукхьал машина лелае мара езац шофера. Цунга хьежжа лакха цун къахьегама оасарле. Дика дар деррегача вай боахамашка техниках цу тайпара пайда эцаре. Из иштта дац. Геттара лоха я тракторий балха оасарле Ачхой-Мартана, Наьсарен, Урус-Мартана боахамашка. Шера 426 гектар мара кIаьда оахам дац Ачхой-Мартана «Овощевод» яхача совхозе цхьан трактора. Кхы дикагIа даттац из гIулакх цу района «Самашкинский», Урус-Мартана района «Мичурина» цIерагIча, Наьсарен района «Плиевский» яхача совхозашка а.

Дукха ха боалаш эггара чIоагIагIа эшача хана «Горец» яхача совхоза шоллагIча отделене ворхI гусеничи тракторах шиъ еха латтар. Из бахьан долаш кхоъ хьажкIаш чуэца комбайн яхе дийнахь болх ца беш латтар.

Техника балха оасарле лоха йолча, шин сменагIа болх белга вIаштIехь ца даьккхача даим тIехьадувл кхашкара балхаш. Цунга хьежжа хул бу болх а оахам дика дац, лаьтта тоалаш. Массанахьа дац механизаторий балха безам тIагIоргбола гIулакх, цудухьа уж васт-васта хувцалу. Хьаэца безаш хул керда опыт йоаца вар.

Техника шин сменагIа болх белга вIаштIехьлаккха йиш яц кхоачамболаш механизаторий кадраш ца хилча. Цудухьа керттерча декхарех лархIа дезаш да из болх дика бергбола нах хьакъестабеш механизаторий говзал Iомае хьежабелга, керда тIабаьхкачарна лерттIа къахьегама хьалаш вIаштIехьдоахийта.

Цу деррига дениа терко ец хила беза колхозийи совхозийи кулгалхой, специалисташ.

Поккхий торонаш я хIанз боахамашка кхашка болх беш йолча машинашта технически гIулакх лоаттадара болх беча моттиге царна заправка елга, хий доатталелга вIаштIехьданкхара. «Летучкаш», «Бензовозаш» йоацаш боахам бац республике. Цу гIулакха ле дезар да эггара дукхагIа жишкич метте уж сиха тIаахийтар, цар бехка еха агрегат зехьа латтаргйоаца гIулакх дар.

Гурахь хаоттам сиха хувцалу, цудухьа берригa низ производства ерригача участкашка йолча техниках ийса пайда эцара тIабахийта беза. ХIара трактористa, комбайнера, шофера дIадовзийта деза шой декхар, шерра йоаржае еза царна юкъе социалистически яхь. Массанеча а дIадовзийта деза хьалха латтарашта кхерагIдаьндар.

Боахамашта запасни оатталаш лоаттаелга, кхыдола гIулакхаш делга лерттIа кхоачашдаш «Сельхозтехника» яхача республикански объединене. Из бахьан долаш кхашкара белхаш сихденнача хана эша оатталаш лехаш гаьнна машинаш эхийта езаш хул боахамаш. Из гIулкх тоаде деза «Сельхозтехника» болхлоша.

Техникаца болх беча нахагара машинашта доагIача тайпара доал деза хьадеха, балха бола цар бехктокхам лакхбе беза. Шера - шера хьаьха керда техника лакха говзал йолча тешшаеча механизаторашта мара тела йиш яц.

Совхозийи, колхозийи партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дениа терко е еза къахьегамхой материальни моральни безам совбаккхара. Цар болх беча метте салаIара дика хьалаш хилийтара.

В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийна тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеча котало яьккхарашта дургйола КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, ВЦСПС Сийлен грамоташ мелелашй эзара хIанз къовсам доаттабеш я вай дукха совхозаши колхозаши. Цу дакъера толамаш гуйран балхаш доашача хана чакхдахарех тийша хургда.

ЧЕХККА ЙИСТЕДОВЛАРА

Къаьстта бехктокхане да хIанзара гуйран [illegible] юртбоахама къахьегамхошта. Лоацача хана чуэйа еза ерригa культураш, дIаде деза гурахь дуа ялат. Цу лоархIамерча гIулакхех дика кхет Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза коммунисташ, берригa колхозхой. Цудухьа ялат дIадувча, доакъар Iалашдеча, баьцаш чуэцача — массанахьа социалистически яхь йоаржаяй коммунисташа уж балхаш сихагIа чакхдахара.

Дукха да колхоза укх шера дIаде дезаш дола ялат. Колхоза парткомо даим терко ю къахьегам вIаштIехьбаккхара лелаш. ХIара бригадерча коммунисташта хьалхашка декхараш оттадаьд гуйран балхашта тIахьожам доаттабе а шерагIа яхь йоаржае а. Гурахь дуа ялат дIадуаш болча механизатораша материальни поощрени яра мероприятеш вIаштIехьъяьхай колхоза правлене а парткомо а. Иштта «СУБ-48» шин сеялка тIехьа йолча «ДТ-75» яхача трактор тIа болх бераша дийнахь йола норма 28 гектар я. Нормал совгIа ялат дIадейнача хIара гектарах трактористан сеяльщикан расценках доагIачул совгIа 30 кепиг лу. Нагахь санна из лаьтта оахаш вале 40 кепигага кхоач из ахча. Цул совгIа гурахь ялат дIадувча къахьегамхошта ханнахьа бIайха кхача кийчбу колхоза чотах.

Коммунист Попов Александр кулгалдеш вола № 1 йола бригада 1050 гектара тIа ялат дIаде дезаш яр. Бригаде болх беш ерригa а кхоъ агрегат мара яцар. Бакъда бригаде хIаране къахьегам ийса вIаштехьбаьккха, пхьаннe шоллагIчунна новкъостал деш къахьегарах колхозе массанел хьалхагIа, цхьалагIча октябре, ялат дIадийла яьлар бригада. Дика къахьегама толамаш доахар сеяльщика коммуниста Вакулин Федора. Деина норма даим шозза тIехккхоачашйора цо. ХIаьта трактористаша коммунисташа Дулаев Батыр - Султани Ефитов Семенен норма 24 гектар йолча хIарадеина 38 — 45 гектара тIа дуьра ялат. Ялат хIадуаш боаккача къахьегамхошта юкъе къаьстта дика болх беш ва шофер кьона коммунист Нартов Владимир. Агрегаташ сийца доаттийташ хана ялат сеялкаш тIе хьатIакхуь Владимира. Цунна яхе вахьнаш коммунист шофер Ипохин Петр.

КарагIдаьнначох кхоачам баьц № 1 йолча бригаде коммунисташа. Царна хьахозаш дар лоаллеха болх беча № 2 йолча бригада тракторий теташ. Шоаш ялат дIадийна боалламшехьа шойла дага а баьнна шоллагIча бригада новкъостал де лаьрхIар коммунисташа. Цуна раьзэ хилар парте бoацараш а. ШоллагIча хийнахь IуйрIийна № 2 йолча бригадана новкъостала ера цIе байракхнагаш тIаьтIа пхьоалагIча бригада кхо агрегат.

Лоаца дар шин бригада къахьегамхоша шойла хаь къаьнлаш. Механизатораша сухалбар дIадех хаоттамo.

Коммуниста Сухотько Михаила кулгалдеча № 2 комплексни бригада членашь во болх бу ала йиш яц. Из гу укказа кхай тIарча стане хоза кийчаь йолча хьокхамий Доска тIа хьежача. Эггара хьалха лаьт цу тIа коммунист волча трактористa Гришков Николай цIи. Ден норма 35 гектар йолча 91 гектара тIа дIадув цо гурахь дуа ялат. Цул тIехьавуаш вац тракторист Долгов Виктор а. Иштта хьаьнала къахьегаш барт тайна коллектив я шоллагIа бригаде а. ХIаьта пхьоалагIа бригада хьалха ялар шоллагIча бригада дIаде дезаш ялат шозза дукхагIа хилар да.

Дикача къахьегама толамаш вакъаболх Ленински юбилейна ялат дIаде лаьтта кийчдеш бола механизатораш а. Масала, лаьтта ахара цхьан ден норма 6,4 гектар йолча 10,5 гектар тIехкхоачашъю трактористa Натаев Ширвани. Лаьтта дисковани еш волча трактористa Руднев Николай кхоъза тIехххоачашъю ден норма.

Дукха ба Ленина цIерагIча колхозе къахьегама хьокхамаш гойташ бола коммунисташ. Уж ба колхоза производстве авангардни моттиг дIалоацараш.

Укх деношка деррига гуйран балхаш чакхдаьха бовлаш латт Ленина цIерагIча колхоза къахьегамхой.

З. КАБАРДИН,
КПСС Грозненски района инструктор.

РЕСПУБЛИКА КХАЛНАЬХА V СЪЕЗДЕРА

ХЬИНАРЕ КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРАШ

Нохч - ГIалгIайчен кхалнаьхха пхелагIа республикански съезд хилар политически дешара цIа боккхачу зале.

Иза хьайиллар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро членалла кандидата Р. А. Саламовас. Къамаьл де дош лу КПСС обкома хьалхарча секретара иов С. С. Апряткина. Парте обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумен Министрий Советен цIергIа дIайаха моршал делар по съезда делегаташка.

«В. И. Ленин вал бIаь шу дизара сийна даьшача социалистически яхье республикерча кхалнаха доцал дакъа» яха доклад йир КПСС обкома кхалнаха юкъе беча болхан отдела заведующо М. М. Межидовас.

Доза новкъостий кхалнах!

ХIанзара деррига исторе В. И. Ленина цIерашца дIйхха пуьзадения да. Ленин — Марксен Энгельсен революционни хьехам генально дIахо хьабенар, Советски Союза Коммунистически парти кхьаьр, лунеч тIа эгара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьаьнр. Ленински идеяша кIорга воздействи яь, дIайа а ю дуне дегIаахара берригача лелама.

Къахьегамхой уйлаш, датардараш, творчески хьесалаш къахьта хьагуш да берригача мехка. пу дакъе вай республике а. юбилей сийна шерра хьаржача социалистически яхье.

Нохч - ГIалгIайчен городийн юртийн къахьегамхоша декхар тIайиад дхе шера план 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIаккхачалехье кхочушдъе аьнна. ДIадахча пятилетка кхаь шерен дихьлагIча шера ийс беттен итогашка тешал кудукхача коллективаш дош аьннача хилара.

ХIанзалца карагIдийнача дукхача хIамашта юкъе дикла дакъа да кхалнаьха къахьегама а. Кхалнаха шеэй хьинари таланти хьа ца хьокхаш боахаро. Iилма, культура ихьакхна дакъа дац хIанз. ХIьата ех бIаь шу хьалхагIа маре доцаш а тIехьа дукхагIа бохдоцен тоIадаьш дала общества закъа ма хиннадий кхалнах. Къьостта халапа тьал тIа бар лоаман кхалнах. Цера дош Iаьдилаши законаши вар цар кхета доал деш хиннараш.

«Кхалсага йиза паргIато ца е йоаккхаш, йиза паргIато йоаккхалургьец пролетариатага», — аьнна В. И. Ленина. Иразена вахарга бода никь хьабийллаб кхалсага Сийлахь - боккхачу Октябро. Советски Iаьдалон вай Коммунистически партен адамий исторе чуьх духхьашча Росси кхалнахе йиза граждански бокъонаш еннай. уж керда социалистически общество хьалъеча юкъеозаре хилийза дергдоаца хьалаш хиннйтад.

1918 шера гурахьа Москве гулъеннача болхлошкен ахархошкен болча кхалнаьха хьалхарча Еррироссийски съезде исторически дешаш аьннад В. И. Ленина: «Социалистически переворот хила йиш яц нагахьа санна къахьегача кхалнахах доккха дакъа цунна юкъе дикка дакъа лоацаш ца хуле. Кхалсаго — болхлочо закон тIа меттел, вахаре а маIача сага — болхлочоа нийсса бокъо йоаккхаргйолча тайпара вIашт1ехьдаккха деза вай гIулакх. Цу гIулакха паччахьалкхеса доал деза юкъе кхалнаха — болхлоша тIатIа дукхагIа дакъа лоацаргдола хIама де деза».

ХIьата хIанз кхалнаха хьинаре дакъа да лоацаш ихьаккха моттиг пи вай промышленносте, юрта боахаме, общественни вахаре.

Советски Союза берригача кхалнахана ихьан мугIаре я эттаргдоал хьинар ца кхоллаш къахьег Нохч - ГIалгIайчен кхалнахе, коммунизм хьалъяра гIулакхна юкъе шоашкара доаггIаш доал дакъа а лоацаш. ДIадахача замаш дежача гIабаех лоаман кхалнах мукъаблахарах доккха дакъа кхочуш эрсий кхалнахаьа. Уж хиннаб йиза бокъонаш йола СССР граждана... хьинна дIаоттара лоамая кхалнаха новкъостал хаь эгара хьалхаро хьехархой, лораш, агрономаш партийни советски болхлой. Республика халкъа боахаме болх беш я 135,4 эзар кхалсаг. е берригача болх бечарех 48 процент. Предприятешкей юрта боахамеи болх беш йола 26 эзар совгIа кхалсаг лаккхерей юкъерей образовани йолаш я. 2,5 эзар совгIа кхалсаг — предприятешка организаций кулгалхой специалисташ.

Вай кхалнаха хьинаре дакъа лоац партийни, советски, кхыча общественни организацей гIулакхашка, производственни, культурно - массови, жилищно - бытовой комиссешка. ХIьата нийтта партийни, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацей гIулакхашка а. Республике партийни организацешка вIашагIъеккан общественни хьисапе болх беш я 4330 активист чулоацаш йола 437 кхалнаьха совет.

Вай республикерча кхалнаха хьийгача кьале дукха мах баьб правительства. 199 кхалсага Российски Федерацен Нохч - ГIалгIай АССР-ен тайп-тайпара сийлахь цIераш еннай. Советски Союза ордашаш метеллаш еннай 772 кхалсага, ворхI кхалсага Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай.

Республике кIезиг-дукха тоабелнаб кхалнаха юкъе беш бола политико - кхетама болх. Берригача районашка вIашагIъехкай В. И. Ленина вахарах гIулакхах лаьца дуцаш йола материалаш Iомаш цIергIара лекторешн Ленински дешарий школаши.

Цхьа юкъе боккха политически болх бу «Знание» яхача общество. Общества членаш болча 8087 сага юкъе — 3679 кхалсаг.

5 эзар совгIа кхалсаг я пропагандисташ, агитатораш, политинформатораш болаш.

Кхалнаха хьакагIа республике вIашагIъехкай 3300 совгIа сага деша вагIаш йола популярни знаний 183 школа. 179 школа а культуран университет а. Цу школашка занятеш ера юкъеоаш бе опыт йола лекторош, преподавателаш, лораш, юристаш, двар кийчлара, бераш дахаран тегаран йола специалисташ. Республика къахьегамхой вахаран бытан чIоагIа юкъейоагIаш латт керда советски обрядаши традицеш: комсомольски IаьдалагIа сага йоалар - ахар, саг йоалара ахаран керда бер даран чIоагIа дъеш регистраци яр, чIоагIа деадеш паспорт дIадалар, эскаре болхараш пакъабахар, кхидараш.

Керда обрядаш юкъехьахьара боккха болх бу Наурски, Шелковской, Грозненски, МалгIабика, кхыча районашка.

Новкъостий! Цунна ихьана балгадаккха доагIа, общественни производствен политически вахарей йиза хьинаре дакъа а лоацаш дIаболабалара. шоай культурни болхам лакхбаран ширача замах юхадисача вона гIулакхех цIеобенна чукъабоаларан кхалнаха новкъарле еш дола кхоачамбоацараш республике кхы а Iалаьмате духа хилар. Вай сийрдача наькъа тIа тахан а тIехьа нийслу айне хIамаш. Дийна родовни хара убаши дег чура дIа ца ялийтен даьйъен гIерт реакционни элементаш коммунистически моралей советски правопорядкан принципашта духьалъаха гIерт уж шариIата, Iадата реакционни обычеш, тIаккха, царех кос гIортоата а еш, цIеналла къахьегамхоша кхелаш ю, ихьабарий гадоах, ихьа лежилга, мехкарий удабелга, урауа доахьага, дукха истий кхувалига, маьре яха ха йоша йиIцеаш маьре кхувалига могаду, саг йоалдара - йатарагIулакхаш шариIатагIа леладу, нийна бокъонех боах кхалнах. Юртарча а городерча а журдий тэабий, ды лелаберий безаш ба кагийрхойн школьникаш шоай ихьнена кIаалаша, политически еахарох уж хIалхоадлабе; дьиах тешараша школай лакхерча классашка деша, клубашка, киношка, комсомоле ахийтан бераш, къаьстта йоIнгаш. Шоай реакционни гIулакхашца халкъий доттагIал бухлаккха, къамашта юкъе лаьтоам болла гIерт уж.

Халахете я, дукха моттигаш я дыла керте лаьтташа леладу цIерча гIулакхаш хоалам боллаш юха ца тохаш, дыла духьалара болх эсала леладеш, боцкъа ца хеташи ха тинначул тIехьагIен теакалъю культах долла законодательство чIоагIа теллахадеш йола моттигаш, дош ца хетачох лут наха юкъе шеора доаржадаь дыа гIулакхаш. Цуна мара кхетале йаш йолаш дац, дукхачна дезалашо шоаш вIашагIкхетара къастара шариIатагIа дIадерзадеш хилар. Зага дакъе ца лархIар, цу хIамаша шоай хьашт дар леладе мукъахеш.

Айне гIулакхаш тIа-тIа дIезагIа нийслу, ихьабакъда, уж хIанз а захаш да. Вай хIаране декхар — цу зуламца къахетам боццаш къовсам лоаттабар, коммунистически IаьдалагIа дакъе къахьегеи вайна новкъарле еш дола деррига айне хIамаш наьккъе тIара мотара ихьукаргдолаш вериа чIоагIа хIама еттар.

Вай общественни организацешка боккхонаш мехкарий маргIча тайпара политически мах бергбола. кхалсага хьакьехьа бокъонца антисоциалистически гIулакхаш леладераш наха хьалхашке хьегукабохаргбола, «Дезадахи саг йоалараха-ахаран дола советски законодательство бахача наха даша вIадоэзийтаргбола хIамаша доаза даогташ. Шорача гIулакхашца лоаттабеча къовсаме шоай болх чIоагIбе беза кхалнаьха советаша.

Новкъостий! Боахами культуран дегIаккхалача вай доаца толамаш къахьегамхой сакхетача боарамах тийна да. Цигара хьадоагIа бахача наьна коммунистически сакхетан дIахо дакхбара дъийъера эгара хьалхарча ерIамаев декхар. Кхалнаха юкъе беш бола беррига массово-политически болх КПСС Программа, КПСС XXIII-ча съезда решенеша болгаIъаьча, коммунизм хьалъяра планашка хьежина вIашт1ехьабаккха беза.

Новкъостий! Езача юбилейна — дунен пролетарията баьча В. И. Ленина вал 100 шу дизара — деррига халкъ кийча еш долча уггар динношка Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха хьалхашке доккхий декхараш латт.

Промышленноста дакъе къахьегама оаззоле тIа-тIа дукхагIа лаккхънйза, арахецача продукце дикал тоаийза еръеш, продукци арахецарга дIабоза мах локбер дукха, беда. материалаш, доасор, электроэнерги кхоийбаш дIахийтар духьа къовсам лоаттабеза бергбац. пачхаллаш айн дош цаш кийчъелсен ... чахъяргIолаш уж дIатеминген вIаштIехьалккхийна яргIад. Цу мах дарда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъехьахьаьза баргбац.

* * *

Юрта боахаме къахьегаш кхалнаха шоай ерригаа уйла тIезиар ... дуккхаьIа ... тIехьа ... культураш йоа ... еш ... гуракхьа дIайола ... таш ... йоаче агрономни ... хана дIадахна ... кхалса эзаб ахар ... 1969 ... 7 ... ябрь хьатIаккхачале кхочушъяра, ялат, бьцадаараш, комсаш, дулх, шура, фуаш, тха доккха тIанийца социалистически декхар кхочамлелга вIаштIехьдаьккхара, механизаторски — трактористий, комбайнерий, шоферий, токарий, машинашка доахан деттарий говзалаш а кхийола юртбоахама специальносташ а хадлаиза Iомаьра.

Вай республикерча кхалнаха шьора кхетаду тахан шоашкара хьал бахьан долаш шоаш хьамсарча Коммунистически партена декхарийла хилар. Уж, деррига советски халкъ а санна, кийча ба шоай баьччан хьехархочуи — В. И. Ленина сийлахь-доккхий ассесташ кхоачашде.

Доа тохалолайташ, уйла тIапхашв дар республика писателий Союза правлене председателa Р. Ахмтовас аьд къамаьл:

— Республика кхалнаьха йиъалагIа съезд хинначул тIехьагIа дена, — аьлар по, — дIа шу дьинаж. — Уж миштa шераш дар?! Iалаьмате доккхий хувнаш хиннад вай кхелашка.

Вайна карагIдыннарий цифрий уйла йача, вай яьхача коталовий сурт уйланца хьадухьалъоттадийна — маIача сага лаллa массаза хьаотт хьалха «садоаца сагa» аьле цIи боаххаш хиннача образ.

Укх тIехьарча хана цхьаза бегашта а, цхьаза цIенхашта а, каст-каста дувцаш хез найна кхалнаха маIа нах «тоттабеш латт» яхаш. МаIача наьз нийсса бокъонаш йолаш болча вай мехка кхалнахa вахха царна нийсса къахьегаран совгIа, уж санна бехктокхаме доархI шоаш дIа мел лелача хIамашта хьалкара. Вай кхалнах мича, фу болх беш ба — дувца хьаьш дац. Атта дIаала мегаргда, уж юкъе боацаш вай Iалаьмате боккхачщ боахама цу лакхa закъа дац.

Дийлургдоаца вIаштIехкхетарш дукха хиннад са доарараша. Цу тайпарча вIаштIехкхетараша сага уйлаш йаьхий а ю, гIад а ют. Къьостта вет цу шоа вай республика кхалнаьхаш — тайп-тайпарча ноахалх, тайп-тайпарча профессех болча новкъостараш беслаш. Массаза а чIоагIа воаь хетам лазургI ю царга, дъырхIе хьем со йоаккхо чуерзаьча цар юхьмарашка, къахьийгача цар кулгашка. Хьинаре къахьегача кхалсаго доккхаш йайт са дегага. Цулуъа хьахиндоаша ер мугIарч:

О, доаша кхалсаг! Мичара иза беха Хьийр хво цу шахьарча буха тIа?!

ХIанзчул тIехьагIа вай де дизa хIамаш дукха да, халонаш ма а Iовша езаргъя. БIарга ше е дуашалеш, духьал вIаргаш воай хIанз а нийслу цхьан хаьна советски Iаьдалиен къаьнвра гIулакхаш леладерашцен тарбала гIеота нах.

Сона кIезига бовза балхa тIа йоккха авторитет йолаш бола башха-дика кхалнах-специалисташ. Цар кхачуга лазуш, уж лоархIаш ба. Шоай гIулакх дийза кхоачашдеш, бIубенна лел уж, ихьабакъда, хьажал йо царга цIергIа уж болча хана. ГIийлахилла, массаза а шоаш ихьан кIамаина бехке болаш санна, сесаг шe балха идийтарах доккха хIама шийна карагIдаьннад аьнна хеташ волча мара мугIадь йолаш бIарахьежаш хуа. Эгара воггIдар ца, шийга къьачача дакъьах кхалсаго кхоачамбеш хилар, шийй бокъо бахьан къовсам лоаттабе льрхIа ю ца хилар. ХIьата кхалнаьха шоай хила деза делал, лакха уйла.

Къамаьл де дош лу МалгIабика района «Ингушский» совхозерча доаркхоча А. Картоевана. Цо дувц ший балхах, М. Мальсаговаон, Л. Картоевашея ихь а лелаеш, ше план тIехкхоачаш мишта ю.

— Къахьога найна хов. Цунах инко ай, — йоах цо. — Цхьабакъда, кура хила воай бокъо якхта, залакете а, массаза а вIаштIехьдалаш вай. ХIанз а дуаца де-эзаш хул дукха истий кхувларах, уцтоп. Вай мехкарий хIанз а ух кIал ихьа сесаг а, ши сесаг а йолаш барашка маьре, кхычарна лоачча тIехьабувл. Уж гIулакхаш вайна юкъе дохаргдолаши вайна ихь дердолаши да вай воаш хоадамболаш цу доастамча гIулакхашта духьал доаллаца йолча хана. Цукъухьа аз тIахьех шо шоай кхел бахьан долаш къовсам лоаттабара.

Маддашин комиссе дош йир республикански больница керттерча лора Н. Б. Мировас.

Цул тIехьагIа трибуна тIа йоал Гудермесски маьхк ... ча завода директор З. Мартанукаева.

— Вай кхалнах съезда делегаташ, ... вай ... йоаьхо я ... сийлахь-воккхача Ленина юбилейна дехa доаггIача тайпара накъаладахар. Цу дена къахьегаша совгIатаща кхаьзьбаха дзархIа бa Гудермеса кхалнах. Ший нйс бетта план тIехкхоачашъяь маьхк ела завода йоаххе йоацача, ихьабакъда, сий долаш йоала коллектива. Гудермесерча медицински инструментий завода кхайтта тайпара продукци хьаэда оттаь латт дунен халкьашта юкъерe вешачашкен ямаркашцен. Ши мыллион тонн гаргга маьхк пленал совгIа дIабихьаб тха машинаш кхьакочаша. ЧIоагIа хьинар вIадена къахьег юрташкарча къахьегамхоша. Продукт массе тайпаш паччахьалкхенга доххарда пхе шера план хьалд хьалха кхоачашъяьй «Кавказ» яхача колхозо. Ший пятилетка кхоачашъяь ала йоал «40 лет Октября» яха юртбоахама артель.

Цу дезолотачe толамашта юкъе къахьегашца доккха дакъа лацад тха кхалнаха, царех дикагIа бараша тха района сий лакха лоаттаду. ДикагIа барий цIераш йоах Э. Мартанукаевас.

Уж ба тайп-тайпара профессеш йолаш, тайп-тайпарча къамех бола нах. Цхьабакъда, цу массане цIенача къахьегамца, общественни балхаца дъьнкха шоай сий. Царех дукха барай хьилоа пропагандисташ, лектораш ба. Ший къахьегамца, правствении низама лаьттан тIа дика доагалъ кхалсаг даькъа а юнаш чакхдалийтар аратора ший къамаьл.

Маьхк еча заводa директор Iоаьча цун мотте дIаэттар «Электроинструмент» яхача Назранерча завода фрезеровщица Р. Муталиева. Цо дувц Назранерча, техническе интеллигенце мугIарашв хулаш болча, квалифицированни болхлой а хинна дIаэттача сийлахьа кхалнахах. Хьалха юстара лахалача къаман кхалсаг доалаб къанай Сийлахь - боккхача Октябро. Массе наргIорахьара ший кхетам дегIабоалабаре боаран боккхне болккхи торошка хьийделла пунийа. Массаза а кIай делат дуккаш, классерча доезаа хьахьашка летташ, чарта мушта тIайнйра, стдокха хьалхашка латташ ца болаш сайна хет. Мехко воай праза еча сийлахь - боккхача йовылонга хьежа хургаа вай, — тIахьехам бора Р. Муталиевас зале багIарашa.

Съезда трибуна тIа а хьалхагIа парте Заводски района секретара хинна А. Ф. Бессонова. ХIанз пенсе я Анна Фотевна. Цхьабакъда, цо хIанз а хьалхагIа а санна Iалаьмате дукха общественни болх бу. ХIьата укхаза съезда трибуна тIа цо дувц Советий Мехка авторитет дунен тIа лакха хиларах, цу тайпарча мехка вайза йола граждахни хулга, доккха, сий долаш, бехктокхаме декхар хиларах. Цо юш 20-ча шерий кхалнаьха советаш. Ма хьинар долаш болх бора цу хана кхалнаха - общественницаша. Доллача хIамашта дар пар гIулакх. Уж турпалаш бар. Тlаккха хIанз де хIама доацаш я кхалсаг? Де хIамаш дукхагIа да. Iаламо ше кхоачадаьд цунна, наьна, бераштa кхетам болара дакъа. Боккха кхетама болх ба вай мехка бер. Цхьабакъда, юкъ-юкъе моттигаш нийслу пьянице, хулиганъ сакъердам бохабеш. Цун бахьан вайх боаех доалл. Цхьабераша ао кхетаду шоай декхар. Вожаш нагахьа юкъегIорташ хилац.

Дезала юкъе массаза а хулий кхалсаг мaро лоархIаш.

Вай воаш массаза лелае йоаггIача тайпара лелайой воай кура, сесага, наьна, кхалсага сий? Летаяц, халахете а.

Кхалсага хоза хет ше нахa езаш хилча, цхьабакъда, нах дукха беза цуна цийна а ха деза. Цун маIан малагIа да аьлча, из да, массаза а кхалсагал доаллаш хилар, эгара чIоагIагIа тоаш дола сийлахь гIулакхаш деладар: фуннагIа тIаккхаьчача а на йохкр, хьежа, теша, хьай безаме гадаккха хар. Нах безаш йола кхалсаг —боккха низ. Хьакъхаин цIена доги долаш, бочен эйхьен йолча цо, дика уйлаш дег чу йоссаргхьа кхметтел харцахьавликача сага а.

Хьажал мел боккха ба вай низ, новкъостий кхалнах! Кхетанца пувах пайда эна халаш. Кура, шоай сий дакха айдаь леладе хеш дола нах хилалаш.

«Красный молот» яхача заводa дукха ... ма... ... цIергIа ... съезд... ... сийлахь къахьегаме ... не ... К. Я. Шамбулиевас. 1700 совгIа кхалсаг ... я цуа доаххе арахие ... мехкадьтта ... кхоачаша оборудовани ... еш ... цу предприяте ... тайпа ... болх беш. У... конструктораш а, токараши сборщикаши. Каст-каста кхоачашъю сароташ бехктокхамегIен йола заданеш. Цареx дуккхачар шоашоай пятилетка кхоачашъеь дукха ха я, царна еннай «Коммунистически къахьегама ударник» яха цIераш, уж ба изобретателаш, рационализатораш, техническа прогресса тIехьара къовсамхой.

Оратора Iодеш краснолотопаща республика кхалнаьха V-ча съездага лайтъ моршал. Зала къахьтарра тIоараш тох.

Трибуна тIа токарa метта дIаотт «Джалка» совхоза рабочкома председатель Л. Хасанова.

Хьалха кхе хинна яра экономикен культурен дегIаахаро промышленни предприятей производственни гIулакхашта, юрта боахама юкъезаб волчийн гIаьгIайи кхалнах. ХIара дена тэлу вайна партей правительства къахьегача сага еш йола йоакхо. Цо хьаьвох, вай партей далкъа вахти хилар. Цудухье вайза хIарара декхарейла а воаш бахьан нича моттиге безам тIабаккхийта хьарен къахьега. Вай доккхал лу цIаккха ца хиннача тайпара совкла хьукъдеча говзанчах Мусликена Тамарех, Социалистически Къахьегама Турпалах, СССР парламента депутатах. ХIара гектара тIара 800 центнер свекла гулъю цун бригада; 370 центнер свекла йоакх Миншаева Хижана звенос. Болх дика бу Вересаева Ялий комсомольско - кагирхой звенос. Республика доакхол таьнне арахьа дIахецай указа ягIача Касумова Хьавай цIи. Эггара хьалхарчарца хилар цу лоаман кхалсагах механизатор. Цудухье шеко яц, В. И. Ленина вал 100 шу дизара накъаьладолаш вайна массанена лоархIаме йолча цу юбилейга йоззача коталоний кхачара цу тайпарча кхалнаха шоай низ кхоачан мел дола хIама лоргхилара.

Съездага моршал лу К. Дурукаевас — «Горячеисточненский» совхоза комбайнера.

— Со во оратор я, — дIаладаир цу кхалсаго ший къамаьл, ихьабакъда, зале багIарий доп тешадар кIича бесса вар. Цо лацна а, ихьабакъда, дог тешадеш а дувцар. ХьалхагIе ведаь кийчаь дацар по хаь къамаьл.

Дег тIара дора. Волхачоун сийлених доккхал а деш, ма бакъ хиларах дог тийше волча саги сиина. Цун дешаш тIоаваш теарва къовбалдар тIайпар съезда делегаташа, къамашца, хIайна бе лабаьраша.

— Со наиа — мугIарера ихархо, — йоахар оратора дIаяо. — Шаккха дег чу а доссаргдарий цунна ер санна йолча бехктокхамеча трибунера, ер санна йолча сийлахьча аудиторена хьалхашка къамаьл деш ший йоI деттаргйолга? Доссаргдацар. ХIьата дукха хьалхагIа дена хьадоагIеш да берригача балхах нийсса ех лакъе цIергIа а, аргIа е кхалсага вIаш тIа латташ. Цхьабакъда, хьалха сел чIоагIа къахьегарах цхьа дика дош хазанар цуна. ХIанз вай, кхалнах, — сийлахь-боккха низ. ЛоархIаш сий деш ба вай къахьегам. АргIе вайна новкъостал деш техника я.

Пхе бера нана я со. Кхы бокхагIбараш боацаш маьрица ихьана дах тхо, новкъостал де саг ваи, хIьата а тхоаш лоархIаду тхо де мел дезачох. Совхозе болх а бу. Совхозера хьоаьамаши йоакхоаши — сай хьовзамаш, сай халахетарш дикахетарш сайна лоархI аз. Цига гIулакхаш дикагIа делар, кхалнахаш механизатораш дукхагIа хилар доарa. Цхьадале, доал долча цар бе техника а дикагIча хьал тIа хургьяр, пIаьхха, яв яккха совхозе нийслу нах а кIезигагIа хургбар. ХIьата шоалагIа-дале, яхь лелае саг сона а нийслургвар. Соакха 200 гектара обработка йир аз. Нагахьа санна гIончий сона баьхла хинабидаре, гургдар шоана, цифра а керда, лаккхагIа хулаш. Юха шера ши гIолча хургья са: турсаш йастеньхай, Уж дукхагIа хилар лоара сона — звено мукъагIа. ТIаккха оаха хойтаргдар маIача нахал вай эшамагIа ца хилар. Со дог тайша я: кхалнаьха механизированни звено хургья совхоле!

Къамаьл де дош лу ВЛКСМ Сунженски райкома секретара Г. Афанасьевана.

— Комсомольски кагирхой, — аьлар по съездага — дика тIехье ше хиларах тарра хьалкхуаш латт. Сунжерча мехкараша а комсомолкаша тайп-тайпара лоац района общественни вахара юкъе дакъа: спорта тIаккхн, художественни самодеятельноста кружокашка дакъа лоац, агитационно-массови болх лелабу, комсомольски дешара системе шоаш а деш.

Ленина цIергIа колхоза комсомольски организаце вIашагIъеллай «Лоамал къонача кхалсага клуб», мехкараша В. И. Ленина произведенеши биографии Iомаергьа, лекцешка дадувгIарда.

Районерча берригача кхал а маIа а къахьегамхошна ихьана хIанзле Ленински къахьегама вахте латт тха комсомолкаш.

Цхьабакъда, кьайладаьха йиш ян тха кхоачамбоацараш а. Цхьаза кIанз а кхоачча кхалсага кхела юкъегIорта безам болаш хул шоай ха ккхха хьына Iаржа пизаш. Кхалсага сий доадеш долча Iаьдалий: (урдув, дукха истий кхувлар, мехкарий удкбар), гадоаргаш кIанз а болаш ба. Укхаза а ала безам ба са: чIоагIа, кура, ший карта да хила еза кхалсаг ше а.

Къамаьл лу У. И. Исаевас — КПСС Ачхой - Мартана райкома кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующа. Цо дийцар тайп-тайпарча къамех болча кхалнаха огIув огIох а теха, шоай сий лакха а хоаь къа миштa хьег. ДикагIбарий цIераш яьхар.

Кхалнаьха 14 советера тха кхалнах общественни хьисапе болх беш ба. Цар кIаьл ца лун йоакхо цу бахьан долаш цхьаккха нохчий аьIиг бисаш школе деша ца йоагIаш. Районе чIоагIа уйла тIаххайта йийцар «Мурдий тоабаша законаш телхалара духьала» яха статья. Райбыткомбинатерча болхлоша - кхалнаха собрани а ю, шоай дагардар массане а ихьатарра хьакхайкадир: шоаш а бIарчача производственни коллективашта керте лаьтташ болча кхалнаха шоай кхелаш доаьйтаргьаь Аьате. Юртарча законодателашкен цар гIончашкен. Халахете а, кIанз а ба кхалнаьха бокъонаш Iомбокхар, есар а дaь кхалсаг дезала юкъе йоаллар дезаш бола нах. Цхьабакъда, из де миштa етта дац. Мехкарийн истийн Коммунистически партен комсомолен мугIарашка ух. Цудухья оаха съезда дош лу, моллагIа гIулакхаш тхоашка дуларгхиларах. тIагIертта къахьега а паргIатен иразен дахара новкъарле еш долча зуламеча Iаьдалашта духьала къовсам лоаттабе а тхо кийча хилар.

Шийна дагадовгIараш дувцаш къамаьл дир пенсионерка А. П. Шумара. Ираз долаш саг хиннай из къона йолча хана В. И. Ленин бIаргаго а цунга ладувгIа а йиш йолаш хинна.

— Вай съезд, — дIаладаьир ший къамаьл № 21 йолча профессионально - технически училища директора Х. Межиевас, — из я воашта карагIдаьннарий хьакъехьа дагадовла, халонийн кхоачашъяьнза йисача проблемайн ихьана уйла е вайга йиш хулийташ йола форум. Оратора дувц хургбола къона болхлой хьанихебарах. Бытовой гIулакхаш делга вIаштIехьдоахарашка кхайк из юртарча кхалнаха шоай цIергIара хала боахаи лелабеча новкъостал дар, общественна пайдана гIулакхаш леладара царна хи мукъаяккхар дехаш.

Надтеречни района кхалнаха цIергIа Х. Межиевас съезда дош лу: тхоай беррига ниа тIабохийт оаха партен правительствен заданий кхоачашъяра, цар тхоеx бена боккха тешами цар тхоай ю йоаккхоа йоа це яра.

Съезда делегаташка моршал теладш бар вежарашка йолча республикаш вакалаш: Дагестански АССР Министрий Совета председателa заместитель З. М. Хизиева, Къилбаседа - ХIирий АССР парте Орджоникидзевски горкома секретарь Т. С. Хабиева. Черкесий - Балкарой АССР уладхIено лоравра министра заместитель М. М. Паригова. Нохч - ГIалгIайчена дийлургдоаца совгIаташ делар. Съезде къамаьл дир «Крестьянка» яхача журнала отдела заведующе Е. Сергеевас.

Съездо тIаийцар республика берригача кхалнахага даь кхайкарал. КПСС Центральни Комитета даьнийтача письмо текст.

V-ча съездо кхалнаьха республикански совет харжар. Нохч-ГIалгIайчен кхалнаьха V-ча съезда балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина, республика Лаккхехьарча Совета Президиума председателa Н. А. Алмазова, Нохч - ГIалгIайчен Министрий Совета председателa М. Г. Гайрбекова.

СУРТА ТIА: съезда делегаташ (аьрдехьара аьттехьа) Арсаева М. — Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза I отделене доярка, Темишкова В. Ф. —«Малгобекнефть» НПУ кIоарге буруа деттача контора геолог, Касумова Х. — Шалe района «Джалка» совхоза трактористка, Муталиева З. Х. — Назарен районаькъа берий лор. И. Плаева сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ КХАЛНАЬХА V СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАША РЕСПУБЛИКЕРЧА БЕРРИГАЧА КХАЛНАХАГА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Доза новкъостий кхалнах — тха подругаш, йижарий, нанной!

Белгалъъйначa, деррига советски халкъ политически къахьегамен хьинар чIоагIа айденнача хьалашка исторически денна — В. И. Ленина вал 100 шу дизара даьа доаггIача тайпара накъадаха кийчлуш, парте XXIII-ча съездой КПСС ЦК дIахорча Пленумийн решенеша балтаьлъ коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъеш волча хана гулъеннай вай съезд.

Боахами культурен дегIаккхалача керда толамаш дахара берригача халкъо лоаттабеча къовсама ерна а хинна дIаэттай юбилейни вахта.

Сийлахь - боккхача Ленина цIераца юазанна а вай мехкарча кхалнаьха кхал, общество цун ихьатарра бокъонаш хилирах дола лош къоастаделга.

КПСС-ой Советски Iаьдалой адамий исторе чукъ эгара хьалха йиза ихьатара граждански бокъонаш а еннай, керда социалистически общество хьалъеча уж юкъеозара хилийза дерг мел доаца хьалаш а хилийтал Росси кхалнаха.

Вай хьамсарча Коммунистически партен Советски правительствен еррига политика кхалсага чIоагIагIа сий деш, цун ираза, по къахьегара, дешара, саллIара, общественни гIулакхаш леладара, кеча наналах дегагIоз хилийтара кIаьд ца луш йоакхо еш я.

Ленински къахьегама вахта лелае хьакъ долча тайпара лелаю вай республика кхалнахе. Промышленносте юрта боахамея, Iилма а искусстве а, просвещени унахцIено лорарей, къахьегамцарча коммунистически гIулакхий образецаш а гойташ, оагIув оагIох а теха къахьегаш ба массе къамах бола кхалнах.

Республике дац кхалнаха шоай хьинаре талантеши ца гойташ дола боахама, Iилма, культура дакъа. Вай кхалнаха хьинаре дакъа лоац партийни, советски, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацей гIулакхашка.

Тхо, V-ча республикански кхалнаьха съезде дакъа лоацараш, Нохч-ГIалгIайчен берригача кхалнахага кхайк шоай политически къахьегамей хьинар кхы а лаккхагIа айдара, практически декхараш кхоачашдара берригa низ говзали тIаххийтара, коммунизм хьалъяра программа кхоачашъеча, шоашкара доаггIаш дола дакъа лацара уж тIа а хьехаш.

Деза къахьегa кхалнах! Массе метте яхь йоаржаергья вай ленински юбилея сийна тIайийца социалистически декхараш хаинал хьалха кхоачашдара. къовсам боаржабергбa вай коммунистически къахьегама ударникийн коллективийн сийлахь цIи яккхара.

Республикера беррига къахьега кхалнах тIахьех оаха пхе шера плана заданеш 1970 шера 7 ноябрь хьатIаккхачалехьа кхоачашъяра.

Тха деза подругаш, йижарий, нанной! Вай сийрдача наькъа тIа хIанз а тIехьа нийслу ширача замах юхедиса, сага сий IотоIадеш дола эхьара гIулакхаш. Оаха тIахьех шо массе метте кхалнаьха ихьатарра бокъонаш хуга телхадеш йолча факташа, ширача замах юхедисача, сага сий IотоIадеш долча зуламеча гIулакхашца мацор боацаш къовсам лоаттабара, ихьана оарцагIа а даьнна вай быта юкъера урдув, шариIатагIа саг йоалаелга, дукха истий кхувлилга, кхьдела общественна дукхьалара гIулакхаш цIенаь дIадахара. Майрра а массе метте а вай вахара юкъехахьа керда советски обрядаши традицеши, тешаме лелае коммунистически нравственни принципаш.

Беррига кхалнах тIахьех оаха массанега дешийтарах дола закон дийза кхоачашдара лоаттабеча къовсама цхьатарра юкъебахара, шоай бераш хьалкхедара хьалхара хIара наьна шоай бехктокхам айбара.

Нанной, медицински берийн учрежденеи болхлоиа тIехдика хьалаш вIаштIехьдоахаргда вай хургбола коммунизм хьалъераш нийса хьалкхебара, хIара бер ираз долаш хуга Iалашдергда вай.

Вай городаши юрташи — уж вай цIенош да. Оаха гIахьех шо нах баха хIара пункт, хIара цIа хоздеш тоадеши гIалаш йоагIаш беча балха юкъе хьинаре дакъа лацара, воай быта культура айира воай низ кхоачаш мел дола хIама дара.

Оаха, V-ча съезда делегаташа, уйлано чу ца лоацаш йолча вай Даьнен берригача кхалнаха а санна, къобалъю вай парте, Советски правительствой мамар безаш лелаю арахьара политика, коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта вIаерча Совещане решенеш.

Оаха эль кхайкаду Вьетнаме бIеха тIом лоаттабеча, эзараш вьетнамски кхалнах бераши доалеча американски агрессорашта. Хоалийбеладеш бехке ю оаха Гаргарча Малхбоалехера израильски агресси.

Укх съезде вIашагIкхийттарий цIергIа республикера беррига кхалнах тIахьех оаха вай сийлахьча Коммунистически партенеи Советски правительствеши голахьа кхы а айхагIа кхетабалара, мамар бахьан хьинаре къовсам лоаттабара, вай Даьнен экономически оборонни низ чIоагIбара.

V-ча республикански кхалнаьха съездо хьакхайкаду, Нохч - ГIалгIайчен кхалнаха шоашта дъьлланща латта декхараш сийленна кхоачашдергдолахи вай хьамсарча В. И. Ленина езача юбилейна баха бааггIача тайпара накъагIоргболгахи ше дог тийша хилар.

Сийлен корстамe хилба советски кхалнаха — коммунизм хьинаре хьалъеш боахкараштa, машаран лаьттан тIарча берригача наьха ираза тIехьарча кIаьдлуш боацача къовсамхошта!

Даькъала хилда сийлахь-доккхa советски халкъ а цун денлера авангард — сийлахьа Советски Союзe Коммунистически парти а.

КХОАНА—КХАЧАН ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ

НАЬХА ХЬАШТАШ ДИКАГІА КХОАЧАШДАРА

В. И. Ленина юбилейна сийлен- ца накъавхара шерра социалистически хьа йоаржадь къахьегаш я Нохч-Гіалгіай АССР кхачан промышленноста Министерства предприятей коллективаш. Ийс бетта плавная совгіа цар арахийцай, реализаци яьй 1600 тонн маькха-булочни изделешта, 328 тонн макаронни изделешта, 14 эзар декалитр йийта, 10 эзар декалитр чьыс!ара, дукхача кхьча продукташта.

Наьха хьашташ дикагІа Іалашдара хІара деша къахьегама толамаш дикхдеш хьайоагІа тха коллективаш. Укх шера ийс бетта оака реализаци яь продукци 4,3 процент дуккагІа я совкха цу хане хиначул. Доккхий толамаш доах социалистически яхье пиазавода, макаронния кондитерски фабрикай, Грозненски маькх еча комбината коллективаша, кхьчер.

Грозненски йий доаккхача завода коллектив миссек шера вІашттa производственни плаваш тІехкоачашъярах республике социалистически яхье хьалхара моттигаш лелаеш я. Лакха къахьегама толамаш дахарахи арахецача продукце дикал лакха хилларахи укх шера май бетта «Коммунистически къахьегама предприятие яха сийлен цІи елар цу заводa, барт тайнача коллективаша.

Иштта дика цІакъер макаронни фабрика коллектива а. Укх шера шоллагІча квартале даьча балхий итоген яьчул тІехьагІа социалистически яхье цхьоалагІа моттиг яьккхача цу фабрика коллективана Нохч-Гіалгіай АССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦІе байракх елар.

Дукха балхаш цу цу предприяте болхлоша арахецача продукце ассортимент шеръяра, эргаяккхара. Духхьал укх шера 23 керда маькха-булочни кондитерски изделеш арахеца йолаьй цар. Нюха чІоагІа хоатташ я езаш а я укхаза хьаш «Ердовой» маькх, столови батон, «Невская» яха булкинг, «Воронежские» яха пряникаш, шоколадни тортaш «Восход», «Ленинградский», бІарех яь рахат-лукум, дукха кхыйола продукци. Шоаш арахецача продукце ассортимент шеръяра дІадо а оасарле къахьегаш ба болхлой. Макаронни фабрика коллективо шоеш кийча а яь арахийца «Петушиный гребешок», яха рожкаш, «Соломка» яха макаронаш, тайп-тайпара гарзаш дІаухийт тиашка. ЙІзархоша чІоагІа хоатташ я цар арахеца «Кукурузни палочкаш».

Шу совгІа ха я Нохч-ГІалгІай Министерства чуйоагІа предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх беш йола. Чурча фонлех дуккаеІа пайда а эцаш производства рентабельность лакхьяй дукхагІа болча предприятешка цу юкъе. Арахецача продукцена дукхагІа реализаци яри, пайданегІа йола изделеш дукхагІа арахецари бахьан колаш маькхакомбината коллективо 35 процент лакхьяй рентабельность, 54 процент лакхьяй из макаронни фабрика коллективо, Шелковской райпищекомбината — 53 процент, кондитерски фабрика — 27, хІаьта маькх еча завода коллективо 23 процент лакхьяй рентабельность.

Дукха тайп-тайпара материалаш чуйоагІаш йокха я кхачан промышленность. Продукци арахецарга дІабодача маьхех юкъера даьрхІача 85 процент дІалоаш керттерча бедало, цунца дувзаденна предприятей балхе эффективность дукхача дьале бедал кхоабеш дІавахийтарах тийше а я.

Арахецача продукцега дІабодаш лохбаран материалаши бедала кхоц беш дІахийтарах. В. И. Ленина 100 шу дузача денна кхоачам материалий чотах болх бергболеш, кхачан промышленноста предприятешка яьржача социалистически яхье дика толамаш даьхад къахьегамхоша. 9 бетта цар кхоадьа 135 тонн хьоар, 17 эзар киловатт - сахьаг электроэнерги, 125 тонн доагор.

Дукха тайп-тайпара балхаш чакхдоал цу предприятешка технологически процессашта механизаци яра, арахецача продукце дикал лакхъяра тІадерзадь. Макаронни фабрика технологически оборудовани кердагІча, оасарлагІа болх бергболча оборудованешца хувцара балхаш чакхдолаш латт. Из оборудовани хувцаро торо хулийтаргья балха оасарле 24 процент лакхъе. Шелковской райпищекомбинате укх шера 5 пневматически пресс віашагІъэлар, из бахьан долаш дийнахьа буси переработка ю ионсаш 70 тоннага дІакхоачве торо хилар, цул совгІа ионсий соксита лаьрхІа арадица кхфабрикатьш, соакиирчунна кийсийга, шоаш дукхагІа хилар. ХІаьта кондитерски фабрике «Ирос» яха конфеташ еча керда автоматически лини оттаяр бахьан долаш цхьа саг мара из бутеш юкъебисa болхлой кхычаьа балха баха мукъабьхар. Из лини балла юкъеяхьаро, соакиа арахецаш хиначчул 40 процент дукхагІа продукци арахеца йиш хилийтар, хІаьта балха оасарле лакхйир шоаза.

Укх шера боккъонца чакхдаьа лаьрхІа бий арахецача завода реконструкци яра тІадерзадь балхаш. № 4 болча маькх еча заводе хьалхьа яла йоала дийнахьа буси 10 тонн маькхабулкий изделеш арахецергйола цех а.

Кхачан промышленноста болхлой тешаш ба «Грозпромстрой» треста гІишлошъераша шоай хаьналье цу предприятешта реконструкци яра балхаш чакх а даьха кастталашха къахьегамхошта лаьрхІа арахеца йий, маькх, бузнаш дукхагІа хургхиларах.

Берриге советски наха дикагІа бахара, цар шун тІара дуа хІама [illegible] дукха уйла тІайоахийташ къахьег хачан промышленноста болхлоша. Цу предприятешка къахьегаш йолча болхлой ерриена юкъе бе лакха толамаш дахарна шоай цІераш дІайоаздийта болхлой: маькх еча комбината слесарь Калмыков Пето Васильевич, № 4 болча маькх еча завода пекарь Лазарева Мария Николаевна, Гудермесски маькх еча заводера печник Варлаева Зура, Шалински райпищекомбината слесарь-наладчик Зайпулаев Майрбек, Грозненски макаронни фабрика йоккхагІйола лаборантка Салотина Мария, дукха кхьбараш.

Кхачан промышленноста болхлоша кхетаду шоаш оасарлегІа къахьег еш хьета вай республике бахача наьха хьашташ дикагІча хьале хилар, цудухь шоай деррига хьинар тІадахийта къахьегарца цар арахеца продукци дикагІа дукхагІа хилийтарa.

М. ЧЕРНЕР,
Нохч-ГІалгІай кхачан промышленноста министра заместитель.

Дикача къахьегама толамашца накъвенай кхачан промышленноста болхлой дезача цІейна Ш. В. Тарамов керте латтача Грозненски дулх доаккхача цеха коллектив. Цхьа бутт дІабахийтабац цо укх шера бетта задани тІехкхоачаш ца еш. Ийс бетта задани 112 процент кхоачашьий цеха болхлоша. Лохлайтац уж къахьегама толамаш укх бетта а. Бетта аланах дакхха деза дулх 6900 тонн йолча духьала октябре хьалхарча 13 дийнахь даьккха дулх 850 тонн я. Октябрь бетта план тІехкхоачаш е я., плана совгІа 150 тонн дулх даьккха лерхІ цеха коллективо.

Бедал кхоаре чІоагІа къовсам лоаттабу цеха болхлоша. Цох доккха беркат дацлад. Ер шу доладелча деза планах лаьрхІачул совгІа даьккха дулх кхх тонн я.

Иштта лакха къахьегама толамаш дахара бахьан да цеха коллективо хьинаре къахьегар. Опыт йолаш специалист ва цунна керта летта вов. Тарамов а. 36 шу совгІа ха я цо цу специальностах болх бу. БоагІ-боагІача дІакийсбаьб цо специалистеш. ХІара денна итогаш ю цеха коллективе баьча балха, къахьегама оасарле лакхъяра дола лаькъаш лех.

Дукхача шерашка хьинаре къахьегарах вов. Тарамовна тийна совгІаташ цукха да. Цунна еннай СССР-а дулха - шурий Министерства дулхеи шурийн промышленноста болхлой профсоюза ЦК-я Сийлен грамота. Итташ кхыйола Сийлен грамоташ тийнай цунна, къахьегама книжка тІа дІа а яздеш, дукхазав баркал ялад.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча цеха коллектива болх тоабара чакхъяха еза мероприятеш белгалъяьхай укхаза. Уж мишта кхоачашъю хьожаш цо каддаш тІахьожам лоаттабу цеха начальника вов. Тарамове. Пхе шера план 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачашье лерхІ цеха коллектива, Хьинаре къахьег. С. Долмаева, И. Глазурова, М. Вакарова, кхьчар. Юкъера лаьрхІача хІара сменах нормаш 130—140 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) мастер - технолог Л. Сагаев, парторганизаце секретарь З. Елкин, цеха начальник Ш. Тарамов, ветеринарни контролер С. Агиева даьвача толамех лаьца дувцаш ба.

И. Пашева сурт.

БАРТ ТАЙНА

Шей лакхача хьокхамашца деззар дайла дергдоаца хІама лерхІ тха комбинате. Юбилейни совгІаташ дахара шерра социалистически яхь а йоаржаьй къахьегаш я тха коллектив. Пятилетка дийлагІча шера задани 20 декабре кхоачашъе, продукци арахецаш кІезигагІа ха а йоеш дІабода мах 0,5 процент лохбеи пачхалъакхенна планал совгІа 10 эзар сом пайда беш социалистически декхараш тІайийцадар комбината болхлоша. Уж сийлеица кхоачашде оарнагІлаьнад тхо. Каст-каста ю оаха бьчи балха итог. Цига дика болх бераш могбу, хьалхе яьккхарашта баркалаш кийкаду, совгІаташ тел. Из оаха дар бахьан долаш болхлой хьинар айлу, цунга хьежа доаха толамаш а совдуьл, къахьегама оасарле а лакхлу.

Комбинате хьалхера моттиг лелаю мастер Юрьев Леонид керта латтача маькх еча смена. 40 шу дахаш Юрьева маькх ю. Ший тІуллакха лаьца квалифицированни специалист ва из. Дукхача шерашка Іоаь белха опыт, [illegible] даг чурча беззача дІалу Леонидо ший сменерча болхлошта. Рецептурах кхоачамбаш, шийгара балха дукха кердазараш юкъехуь цо. Цудухьа цун смена арахийца маькха изделеш хоза бос болаш, хьал чам болаш, йІдархоша хоатташ дика дІэцаш а.

Шей хІамах сенна производствах дог ала Леонида.

—. Болх сов сиха бой бран хилаьа Іаа. Уйла а еш саббаре де деза моллагІа хІама. ТІакха дІелагІа хуа ю, дикагІа хьо а Іоа, — сал вов. Юрьева. «Отличник социалистического соревнования РСФСР» яха значок лел цун маькха тІа. Хьинаре къахьегарца шерра ший цІи дІайоазъйтай Юрьев Леонида. Лениски вахте латтача цун смена болхлоша 120—130 процент кхоачашъю сменни норма.

Нов. Юрьева сменаца яхье ведай мастера Вельтосов Довхана кулгалду коллектив. Булочни изделеш арахец цо. Комбинате балха ена хана цхьакха специальность яьяр Довхана. Поккха опыти лакха говзалъ йолча болхлошамастераша Іомайир из. Цул тІехьагІа курсашка яхийта а хилар. Иштта шийна езаенна говзал бокъонна карааерзаю хІанг ха довча гІазгІай къоначи кхалсаго. Тайп-тайпарча ассортиментах болх буловни изделеш кийчъяра технологически процессаш дика йовз Довхана. Шийна карах кхоачам ба беш коллективерча болхлошта дІайоазайт цо уж. Цхьакха бран хилийтан барт болча коллектива, лакха дахал йолаш хуа арахийца продукци. Цудухьа дуккхача йІдархоша баркал оал дуцце. Пищеа кхобеш къахьегаш лакха толамаш дахар белгал а доахкаш республика пищевой промышленноста Министерства Сийлен грамота енай Вельтосов Довхана. 120—125 процентал кІезигагІа норма кхоачашъя цун бригадерча болхлоша.

Эша оборудовани хьатІа а еца тхоай специалистий пхана керта бохабеш довза малараш арахеца цех хьайийлал оаха комбинате.

Из хьаалаш опыти говзали гуча а йоаккхаш къастта дика болх бир Харченко Ольгас. ХІанз цеха кулгалдеш а из. Мимачов садоІам бу итташ эзараш шушаш сомех кийчадь тайп-тайпара мерза хий арахец цехо. Цо комбинат шера 8—10 эзар сом пайда лу. Дукха ноалхаве оборудовани а комбинате. Дика доал ду цуна слесара К. Сагиева. Технологически устаповкай массайолча уллашка хьож. мельлеиача фешта чІоагІью, эшача овгдал хуви. Цудухьа къаьна але а на йоаш болх бу оборудоване.

Ийс бетта задани 5 ди хьалха кхоачашйир комбината коллектива. Къастта лакха да продукцена реализаци еча даьла хьокхамаш. 3 шераи 9 беттан плана совгІа 150 эзар сома маькха кийчача продукцена реализаци яьй. Цу юкъа тхоа эийзаьлачул совгІа 48 эзар сом пайда хиниаб. Яла сортах йола маькхех булочни мерза изделеш караерзаяьй болхлоша, хІанз йІдархошта кхоачам хилаел яра а хец. Ала деза, уж мерза изделеш дукхачар дика мога а ю дІа а ийю.

Шеко яц комбината болхлоша укх шера план хаиал дукха хьалха кхоачашъеогкиларах. ХІинца шоай доаш толамашца бакъдеш хьаесиай цхьа тезал сайна барт тайна къахьега коллектив.

С. ДОДОВ,
МалгІабики горпищекомбината директор.

Дика совгІат кийчдаьд

Вай республика меттел лоаллахарча республикашка дІакхоач Нохч - ГІалгІай респотребсоюза пищекомбината коллективо арахейа цхьайола продукци. Цу комбината чуйоагІайа корхІ цехе арахей кондитерски изделеш, чьыгІар, маькха-булочни изделеш, кхыйола продукци. Пхе шера плани наьха хьашташа диза кхоачашдара ленински къахьегама вахте а этта [illegible] къахьегами толамаш доахаш накъабоагІа пищевика кхачан промышленноста болхлой цІейна.

Пятилетка хьалхарча дий шера плаи хана дукха хьалха, цхьоалагІча октябре кхоачашъяь цар. ХІанзлехьа пятилетка тІехьарча шера чотах арахийцай 646 эзар сома маькха продукци. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоарах пхе шера пачхалъакхенно плавал совгІа кхоаделаьрхІа кхинар 50 эзар сом мара доладе, хІанзлехьа плавах лаьрхІачул совгІа пачхалъакхенна кхоадаьд 70 эзар сом. Къахьегама оасарле лакхъяра пхе шера тІайица хиниа социалистически декхараш а хІанзлехьа тІехкхоачашдаьд.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іеш оамал яц комбината болхлой. Къастта дика къахьегама толамаш доах цар укх шера а. Товарни продукци арахецара цхьайтта бетта задани 14-ча октябре кхоачашъяь цар. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах укх шера кхоадьа 10 эзар совгІа сом. Иштта къахьегама совгІат кийчдьд цар шоай дезача цІейна. ХІаьта пхе шера плав В. И. Ленина ваь бІаь шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъе лерхІ комбината коллектива.

Иштта дика къахьегама толамаш дахар бахьан да болх кийса віаштІехьбаяккхар. ХІара денна итогаш ю даьхача толамах лаьца, балха тІа хьалха латтарий опытах лаьца душ. Негахь кхоачамбоацараш пийслойи, уж дІадахара тІаерзаль йола мероприятеш белгалйоах. Къахьегама оасарле лакхъяра дола мьыкъаш лех. Къахьегами производствени дисциплина телхаерашта шоай коллектива моттиг йовцийта дІахойт. Цига дуаи арахецача продукце дикал лакхьяра дешаш а.

Укх тІехьарча хана къахьегама оасарле лакхъяра тІадерзадаь дукха кердалараш производствана юкъехихьах. Колбаси цехе кулгашца деш мел хиннача халача балхашта автоматизаци яь, керда оборудоване оттаяй. Цу гІулакхо торо хилийтай арахецача продукце дикал лакхъе, цун ассортимент шеръе, къахьегама оасарле 25 процент лакхъе. Маькх еча цехе кхачача доагор миттa газах пайда эца бодабеваб, цо бахьан долаш хІара шера пачхалъакхенна кхаду эзараш сомаш. Цул совгІа цига оттаяй шиь растоечни камера, цу гІулакхо автоматизаци яь маькх еча ерригча балхашта. Кулгашца деш хинна балхаш цІенадь дІадаьнад. Из кердадар бола юкъедахьачул тІехьагІа дийнакьи буси ю маькх 16—18 тоннага кхачай, хьалха дІаихача хана еш хиниар барэІ сона яр. Иштта реконструкци яь чхьагІар дача цехерча линена а. Цо віаштІехьдаийтад арахеца продукци 2,5—3-за дукхагІа хилийта.

Кердалараш производствана юкъе а кхухьаш, хьинар кхо ца деш къахьегача болхлоша чІоагІа къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара. ХІанзлехьа из сийлен цІи лелаеш а йиь цех, хІаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи лелаю 150 болхлочо. Царна юкъе хьалха латтачарех я Р. Лосанов, Ш. Шаптукаев, С. Айвазов керте латтача цехий коллективаш. Цар хІанзлехьа кхоачашъяьй пхе шера плав. Цига хІара сменагІа нормаш 125—130 процент кхоачашъеш чьыкаре къахьег Л. Крайнова, З. Шаптукаева, Хь. Хучиева, иштта кхы дукха бараша.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тІа: болх беш я Л. Крайнова.

И. Пашева сурт.

МАССАНЕ А БАРКАЛ АРГДОЛАШ

ХІара денна тха районе баха 60 эзар совгІа нах цьож тха продукцега. Уж ба тха керттера тІахьожамхой, уж ба оаха баьча балха мах бераш.

Фу дергда, иштта ба тха маькх ерий болх. ХІана къайладахьа йиш яц. ГуІбрийна мала хьалбоалаше а ерригача районе хоз оаха дарь гІалат — маькха чІорг яьга, из бийда хуле, чам боацаш яле кхьхаташ ух, телефонаш етта болалу нах. Цкъанне а оазбезам бий тхоганаьа, маькх мелъюар оарцагІа вола.

Цу гІулакхо хьалъохк тха болх мел бехкзамеа ба. Тховех уж бехкаш ца лалийта гІорт тхо, тхьай говзал дикагІа Іомаю.

Ер 12-гІа шу да аз айса из болх бу. Сова дика бояз наьха маькхацара чам, из до хилча уж мишта хорзагІа боал. Цу хьакъехьа лаьца беседаш ю оаха тхоай болхлошца хІара денна. Дега боккха тоам хул ГуІбрийна пишка чура арайоагІа булкаш шоай боарамах етта, кІаьда, хоза хилча. Тика чу кхиначоа хоаргда из: тІеро цІа-хьа яьржа. чІорт ІаьржагІа дола булка уллийс. ХозагІъхрашта тІакхуед нах. Маькха а ба ший эстетически чам.

Нагахьа санна кІаьтта хьаьна бийлача маькхаге кишка чу дІа чу ца оттаеш 15 минотал совгІа из йоаккхийте йов цун дикал. ЙоагІачул совгІа совс, мистьяла йолалу. Цулухьа фийле, секундаш а тІехь доарІІаш хила везе из болх бу сог. 55 минот яьтча из юха пишка чура хьа ца йоаккхаш хьстой а бохам хул маькх ераитта, из дІайіерацта.

Цудухьа наьсархой бийси ніоарута нибарах боахача хана а приборамах тІара бІарг ца боаккхаш багІа маькх ераш. ГуІбрийна корхІ сехьат даьлча машинаша юргашка, городе, кхьаца хІа-хьа йодаю кІайха Іа хьадьуха маькх. Из аьна хилча эггара хьалха дегайоах тхоае: Могушкова Совий, Бекова Халимата, Базоркина Марета. Гайсанова Розай, Селимжанова Фаай цІераш. Уж ба тха коллектива дог, хьохкам теларш, шоай профессех керда хІама хара тІакхувраш. Ший тайпара хул цар кулгаша хьаяь маькх.

Йоккха ашол я хьхар. Дийнахьи буси 15 тонн маькх арахеца йиш йолаш я из. ХІаьта а оаха 7—8 тонн мара арахецац. Тха районна. Цох а сов йоал цхьаза. Укх деношка 2 тонн совгІа МалгІабикера баькачарно віаяьйтэр оаха.

Дукха дац заводе кулгашца ду балхаш. ТІехьара арайьяна йиз болх машинаш я цехашка.

Кхоачамбоацарех а дал ловХІара шера дошхий хушамаш хул маькх еча технологе. Уж хувсамаш кІоаргга довза, царех пайда эца, технологи бокъонаш Іамаж царда тІа яккха хоаргтала специалисташ кІезига ба тха. ХІанз из боах бераш дукхагІа долча маькъе юргашка баха ястий ба. Шоашка дІахьекхар а дІахьийхар а пхтхьа мара хьаде хац царна.

Цу гІулакхо чІоагІа юхабетт тха болх, лохъю продукце дикал. Дийша хьона нах Башаш тхо долча къахьега бахка.

Из хІапах аьтча цІагІа а школе а дукха берий тІала гІаихийтан тха профессена. Шингегіа хьахулаш санна хет царна шоай моацаш хьачухухьа йІайха маькха букаш. ДІахо йодача хана кхы дукхагІа эзаргба Цаарча дийша специалисташ.

М. ДАВЫДОВА.
Назрановерча маькх еча завода технолог.

Доазол дехьара

ТЕРКАМА ЮКЪМОТТИГЕ

Дуьнен обществоннйеть, мешалоазув, радио, телевидени чІоагІа хьеж советски космически кхаь кема еча групповой полетага, цийца ийсъе кхы йоацаш еча космически экспериментах дола хоамаш чІоагІа тервал я ду.

ГАВАНА. «Советски Союза карагІдаьйна дегал дола гІулакх В. И. Ленин ваь 100 шу дазара хетадаь да» мистта шерте а хадаь «Граниа» яхача газета хьалхарча оагІом тІа арайьккхай советски Іилманеи техникаеи керда карагІдаьнначох дола хоаний ядбора. Газета тІа да космонавтий групповой сурт.

Космически кхаь кема цхьана еча полетах дола дикаш кхоний гаваиски радиостанцеши релевидени хаза - ланнаьна хьалойт. Советски кулгалхоша космонавтика дахьийтача полетай тІа белгалъяьккхай «космонавтика лакхьа карагІдаьннача цу гІулакхо цІеныха а теша ду советски Іилманеи техникеи дегІаддара лакха йоарам болаш хилара, советски халкьа кхоиалургйоацa творчески торонаш хилара» яха моттиг.

ВАШИНГТОН. Американски столични газеташа белгалдоакк шоаица ийсъе кхы йоацача масштабех еш йола групповой космически полет космос караерзаечи йовзачеи лакхъе бахьнха йоккха гІа ба, яхаш.

«Американски халкъа, — яхаш аьлу «Вашингтон дейли ньюс» яхача газета, — Советски правительствах советски халкъон «Союз» яхача кемий космически кхола полет толамца чакхъяккхар а корхІ космонавт маьрша Іоессар а лов», яхаш.

ПАРИЖ. ВорхІ космонавт тІаволча советски космически кхаь кемаша еш йола групповой полет Советски Союза карагІдаьнна Іалаьмате дика технически гІулакх да, яхаш аьлу «Круа» яхача газета Іилма обозревателя Жан Перас. ЧІоагІа теркам тІабоийташ йола из оригинальни космически эксперимент — иштта Лаьттара из полет елга Іалацдаьна специалисташта карагІдаьнна доккха технически гІулакх а да, яхаш белгалдоаккх цо.

ПРАГА. Іилмай Чехословацки Академе астрономически института директора академе член-корреспондента Любош Перецa белгалдоакхх, ций профессех болча специалистий къаьстта уйла тІайодаш да кердача советски космически кемаша дола сецаьий къагара бустамаш, яхаш.

РИМ. Итальянски кепайоазув, радио, телевидене чІоагІа хьеж советски космически кхаь кема ацессяга.

Римски сайрийнарче «Унита» яхача газета белгалдоакх «кемашa еш йола манёвраш дика хилар». «Йоне республикана» яхачи газета аьлу, Советски Союза могар хІама ца эшаш цхьана космически кемаш урагІдохийтаргдола дика тоаь система хье а пуйца дузадена геттора шоалкане дола декхараш кхоачашде а, яхаш «Орбита тІа [illegible] беш я бІарча космически цех», — яхаш аьлу «Паэзе сера» яхача газета.

АЛЖИР. Алжирски общественность чІоагІа хьожаш я космосе еча Іалаьмате боккха лоархІам болча советски космически экспериментата.

Советски космически кхаь кема групповой полетах «космически поезд» я йоах газеташа.

ВЕНА, 16 октябрь. (ТАСС). Групповой космически полет дайнан керттера моттиг лаьца я австрийски кепайоазов тІа. «Фольксштимме» яхача газета аьлу, селхан сарахьа Вене хьалхьежача гуш яр советски космически шин кема полет, яхаш. Сигала селкъал ейрагІен сиаагІа лелачи хиларна белгалдуалар уж. Газета белгалдоакх тахан сарахьа цига дика хьажа йиш хургъя, яхаш.

УЛАН - БАТОР, 18 октябрь. (ТАСС). Монгольски газеташа боккха мах бу лехкаш пилоташ чуболча советски космически кемай групповой полета, МИР оборона министерства орган йолча «Улан од» яхача газета шин оагІув арайьккхай советски космически эксперимента лехаьа. Монгольски халкъа кхара бІуной дог чура гІадбеза довиуха аьц ба шоай доттагІашта карагІдаьннарех, яхаш белгалдоах газета. Советски Іилманеи техникаши дика карагІдаьннараша хьаела дІахо а космически аре йовзара йола керда торонаш.

«ИНТЕРКОСМОС-1»— ОРБИТА ТІА

ВАРШАВА. (ТАСС). «Интеркосмос-1» яха спутник урагІъяхийтар космически тохкамаш деча социалистически мехкаши віаши леладу гІулакхаш дІахо а дегІдоаладеча йоаккхе тІа ба, яхаш аьлу ПАП агентства Іилма комментатора. Шу чьахха Москве кулгаш яздаь соглашени бахьан долаш, Лаьттаи советски искусственни спутникий ноакъосталла кьыча социалистически мехкий шоай коллегашца цхьана космически тохкамаш деча дакъа лоац польски 283 Іилмахочо. Экспериментий планех лархІ, къастта аьлча, Лаьттана юкерча орбити тІа геофизически спутникаш урагІъяхийта, хІаьта иштта социалистически мехкаша яь аппаратура тІайолча ракетий ноакъосталла тохкамаш де а.

ПРАГА. (ТАСС). Чехословаке радиостанцеши газеташи дог гІаддута керда хоамаш йера Советски Союзера — Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне, Советски Союза, Чехословаке Іилмахоши специалисташи дакъа а лоацаш кийчъяь «Интеркосмос-1» яха спутник Лаьттана юкерча орбита тІа яьккхай.

Кьыча социалистически мехкашкарча шоай коллегашца цхьана хІана ЧССР Іилмахоша обработка ю дуьнен халкъашта юкъерча спутника гІара хьаккхоачача Іилма информацена, яхаш аьлу «Руде право» яхача газета.

БЕРЛИН. (ТАСС). Советски Союзе «Интеркосмос-1» яха Лаьттан искусственни спутник толамца урагІъяхийтарах дикагІа гуча моттигашка хоам бу ГДР газеташа. «Интеркосмос-1» яхача спутника тІа я ГДР, Советски Союза, ЧССР Іилма аппаратура, — яхаш аьлу «Нойес Дойчланда». Моаршача гІулакхашта лаьрхІа космически аре тахкара Іоманаш лаьрхІа йолча социалистически мехкаша віаши лелаеча гІулакхий программага хьежа урагІъяхийтий из».

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Доккха керте а яздаь зерригача румынски газеташа арабаьккхар Советски Союзе «Интеркосмос-1» яха Лаьттан искусственни спутник урагІъяхийтарах бола хоам. «Социалистически мехкаша цхьана яь Іилма эксперимент» аьнна керте а яздаь хоам арабаьккхаб «Скынтея».

Газеташа белгалдоакх «Интеркосмос-1» полета хьожаш Болгаре, Польша, Чехословаке, ГДР, Румыне, Венгре, Советски Союза обсерватореш хилар.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). «Космически кІирани» йоккха сенсаци я йоах «Эшти хирлап» яхача Будапештски газета «Интеркосмос-1» яха спутник урагІъяхийтарах. Спутник урагІдохийтача хана космодроме социалистически мехкий байракхашта юкъе лелаш яр ВНР байракх а.

СОФИЯ. (ТАСС). Москвера кхаьчача космически «молнешта» юкъе болгарски газетий оагІонаш тІеи болгарски радио а телевидене а передачеш тІеи сий дола моттиг лоаца дог гІоздоаккха керда хоам бар космосе керда хиннача событех бар. Комментареш тІа белгалдоакх «Интеркосмос-1» яха спутник Лаьтта эшача гІулакхашта Маьлха еча сердали тайп-тайпара йола спектраш тахкара лаьрхІа хилар — из яха «Союз» групповой полета Іилма чулоацамга хьежжа да.

ЛОАЦЦА

КАИР. (ТАСС). 10 октябре дензa 13 октябре кхачалца толамаш массех операци йир ІарбиЙ партизанеша израильски оккупанташта дуьхьал.

ВІашагІкхийттача палестински командоване укхаза арайийцача коммюнике тІа йоах, оккупанташа дІалаьцача территореш тІа тІом беш йолча партизаний группаша Тель - Авива гаьна йоацача промышленни предприяте эккхам-бир. Къулбехьен Негевен Къилбаседа Горан (Иордани) яхача районе массех дов дир израильски военизированни нах бахача моттигашта.

РИМ. (ТАСС). Итале «промышленни столица» йола гоала Милан ерригъеккъарча забастовка дІалаьций я. Милана миллион совгІа болча болхлоша мехка профсоюзни йоккхача кхаь объединене тІахьехамах болх сацийтаб эвача хІамий маьхаш лакхдаларах квартирах доаккхар дукха хиларах дуьхьал шоаш хилар дІахойташ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамски халкъа чІоагІа даькъала а буц, хьал а лоац Къулбехьен Вьетнаме беш бола тІом сацабар, цигара [illegible] американски эскараш [illegible] США правительствагара хьадехаш американски халкъо лоаттабу къовсам. Цурах дуьн США халкъаца барт-цхьоагІо яхара Вьетнамски комитета віашагІтеха Ханой общественноста йийна митинге тІакийцача резолюце тІа.

НЬЮ - ЙОРК, 16 октябрь. (ТАСС). Могадишоя радио передача ларде а лувцаш, американски информационни агентствана хоам бир, селхан Сомале президент Абдурашид Али Шермарк мелаб да ловча, полицейски барзакъаш тІадувхача саго вийра, яхаш. Из вийра Сомале къилбаседерча города Лас - Анода.

Республика ерригача территоре тІа комендантски сахьат оттадаь правительства.

НАЬХА ЙОАКХО Ю

Ленински юбилейна дена моллаттIера накъадахар — из берриге вай парте XXIII-чу съезда решенеш кхочушъяра тIебаллийтар. Бытовой службе болхлой гIерт цу служибах дукха хаьнаш боакама дакъа де. Пятилетка кхаь шера бахача наха дош дола бытовой гIуллакхаш 66 процент дукхагIа хинад. Цунца юрта бахача наха даьраш 126,9 процент а хулаш.

Бытовой гIуллакхий боарам детIабара юкъе индивидуальни баракъаш тегнага 57 процент лакхденнад, хIаьта юрта — 93,4 процент, трикотаж индивидуально хьеалгеи юхаллгеи — 34,9 процент, бахача наьха цIеноша ремонт елгеи цIеноаш хьалдеатеи — шоаза, цуьца юрта — 9-аза.

ДIадахийтача сенга лаьрхIа боккхача продукцега дIадздар лохдаьд, пленах совгIа найда нийоаб. Министерства пхьайолча предприятешка предпрняте фонде доагIа а дикка ахча ххаьчад. 644 мастерской приемни пункти тIехийттай. Цар 260 совгIа тайттайпара дола бытовой гIуллакхаш ду бахача наха.

Шерагара шерега дукхагIа хул городе, посалке, юрта бахача наха деш долча бытовой гIуллакхий боарам а тайпаш а. Масала, 1967 шера Грозне бахача нахах цхьан сага лоархIаш деш долча бытовой гIуллакхаша 10 сома 94 кепига лоацар, хIаьта дIадахача шера 12 сома 49 кепиги лаьцар. Юртарча моттиге 65 кепигара 1 сомаген 80 кепигеи кхаьчар уж гIуллакхаш. Укх шера 9 бетта плаи кхочашдьай министерства, пленал совгIа 2,5 эзар сома гIуллакхаш даьд.

Бахача наха деш дола бытовой гIуллакхаш тоаде йиш хилар керда производственни мощносташ бола бе йолаяллийтар бахьан долаш, технически процессаш дикагIа пайда эцарах, йолаш йолча торонех дикагIа пайда эца карах, эргаьккха тоаь оборудовани юкъейоаллярах.

Керда оборудовани производствана юкъе йоаллара, бригадаш йоккхий яро, тоадир индивидуальни маIача лаьхен кхалиеьхен баракъаш тегнага, маIача лаьха хачеш елга, 8 процентага кхочаш лаккхир къахьегама оасарла.

Баракъаш шоаллагIен кхоаллагIен цусташ йоаеш йола ха лорцъяро эккхаьар кхоачашдара ча лоацъю, къахьегама лэсарле 5 процентага кхачийтара лакх а ю.

Министерства предприятешкара дешара гIулакхи профессии цхьана дIахьаштIоттаю хилар бехьан доаллаш 90 эзар сом хулаш кхойрыла. Бахача наха дикагIа гIулакх дар дуьна 130 мастерски, атепьа, приемни пункт совоIа да дондаш бехк берабоана хьакхий.

Укх шера 9 бетта чаш тIа Ноаз в ш, бодх ба йоаллийтай «Соловка» яха гофре. Комсомольски уницагIа хьолийллай кхалахка туалета хIамаш хийтыо керда ателье, индивидуальни, бераьхий 17-гIча ательи изда цIенох хьао йоалий болоньа плащаш, хIаьта трикотажни пахо хьао кхалинаха аьшига хийнаш. № 1 йолча горбыткомбинатa тоаю болонья плащаш, кхалнахка аьшига хийнаш, цIенну хIуманаш.

Бахача наха бытовой гIуллакх деча уж цхьадола толамаш дакхад бытовой предприятей болхлоша шерра социалистически ях йоаржаир бахьан долаш, эррига бытовой коллективаш коммунистически къахьегама болама юкъе дакъа лоацаш хиларах. Коммунистически къахьегама болама тIехьарча яха юкъе дакъа лоацаш а 125 бригада, 41 цех, хIаьта коммунистически къахьегама ударника цIи яххара тIехьа ях лелаеш ва 1900 сат. 1966 шера коммунистически къахьегама коллективна цIи яххар 17 цехан 41 бригадин, хIаьта коммунистически къахьегама ударника цIи — 960 сага.

Дукха а дукхагIа болча болхлоша В. И. Ленин ваь 100 шу дизаре сийна шоаш тIаийца социалистически дехараш сийлоща кхоачашду. Царех а парикмахерски боахама Григорьян Альберт Григорьевич керте латта бригада, индивидуальни баракъеш деча фабрикера Воиташ Диока, Арютюни, кхы дукха берш.

ХIана республике бахача наха бытовой гIуллакхаш деча министерства предприятей болхлой гIаргIертта къахьегаш ба Сийлаьбоккхача Октябра 52 шу дизараш деррига дунен тIарча къахьегамхой баьча В. И. Ленин ваь 100 шу дизараш бакъ на йоаттIеа накъаьбахара.

И. ВАСИЛЬЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР бытовой гIуллакхаш деча Министерства болхлой профсоюза групповой комитета председатель.

ЛЕНИНГРАД. 1970 шера хоаре бахача наьха ЕррагсоЙоан уш. реписъ йоаьш. Цунна хийчуш боккха боах бу Ленинградски областной городской статистически управление. Къаьстта веранеса отдел йиллай хьига, укх дехошка нах бахача кварталий схемаш уттеяш, улланий шераш вайса йий хьолаш, цIенойх квартирайн хоморош вIаштIехьа йий хьолаш ба шуи боахлой.

СУРТА ТIА: Ленинградски областной городской статистически управленера бахача наьха вераниса отделе. Воах беш ба бахача наха вераниса ара гIуллакхаша йоаь управление начальника заместитель В. Н. Баскин отдела боккхатIбола экономисташ В. Р. Литвиновский (аьрдехьа) К. В. Симаков.

С. Смирнов сурт.
ТАСС фотохроника.

ХIама ха ловрашта

Магнитни чIоагIа поле я Юпитере тIа. Изначальни из вайна цу планета тIара радиоизлучени гучаяьннеул тIехьагIа. ХIанзалца ха Лоттангера дIйбехкача вай Малха система цхьане а сигалерча седкъацара кIезиг-дукха а хулуш гучаяьннац магнитни свойствеш.

Магнитосфераерча цу тайпара белгалонех цаI я поларьера сердал. ХIона малх къаьстта къаьга хьежаш хиларца дукхаденна поларьера сердал массаера дукха а дукхагIа зеяу. Гучох, иззаморг хулаш хила тарлу Юпитере тIа а. Земаш доахаш волча доктора Майкал Шинтерсана (США) чIоагIа ловрхIаме белгалонаш гучаяннай Юпитере тIара поларни сердал сецна ларейа метаргIоаш.

ТРАКТОРА МЕТТИГ МОНОРЕЛЬС

Трактор лелара автоматизаци я аза, иш леладе йиш яц трактористий бIаргча эмар — цу дешa тIа соц бероргаш а хIана бац аьнна болча юртбоахама техника специалистий уйла. ТIаккха, мишта ергья из автоматизаци? Цу гIулакха хьахьекха шо-шоашта хет-хетар дуьц берригача специалисташа. Английски конструкторашa йоах, трактор геттара дIа а ваьккха, цунна меттел монорельсий система юкъейоалае еза: аьаш тоъал гаьна а хургдолаш монорельсаш доаи кхешка. ХIара рельсе тIа гIолла электродвигатель, чулетта тележка йолзьйолийт. Тележкаш шоайла вIашагIъюзайолийт дикка мушо, цунах дIахот сеялкаш, культиваторош, опрыскивателаш, дIайийна хIамаш чуйца механизмаш — сезонагIа мел эша хIамаш. Цу тайпара, цхьан сагага булургба мел доаккхача кхий тIа болх. Белгалдоаккхаргда вай, английски «монорельс», ма дерра аьнча, 1921 шера а тIехьа вай мехка В. И. Ленина инициативагIа оьлташ а долча муша тягаца лелача электроэхара идея дIахо дергIайоалеар дойга.

ЯЬННА ЦIЕРАШ ДОГIАЦА ЙОАЮ

Австрала толама чакадьннед цIераш йоаяра кердача способа дел тохкамаш. Нагахьа санна цIи яьначa моттига тIа кIезига хиена а е дукха хина а кхаьта моргаш хилча, самолет гIоттеш хиннай. Цо моргашта тIагIолла дин ha гIоттаеш йола химикаши эза молка тийсай, тIаккха массехк минут яьнначa гIолла догIа долалуш хиннад. Тоаьам бена эгара хьалхарча дийнахь йоагача хьун тIа 12,5 миллиметр йоачаш йийллай, хIаьта шоллагIча дийнахь дукхача моттигашка йоагача хьун тIа юха а догIаш дийкад, селхан хиначa йоачача изы а 12,5 миллиметр IотIа а кхеташ.

«ПАРИЖКА ТIАРА ПАРИЖ»

Кхы цхьаькха париж хьалха ели вай — фегеI, аьннад французски архитектора Фридмана. Архитектора хетачох, керда город хьагIе йиш я городерча эггара лаккагIа йолча здания лакхагIа урагIа гIоргдола IаьльмаƏ дожаий дашкабетонни бIоагIий а догIаш, «фегарча» парижа металлически цхьаралий системе хьалкъоастерга из лаьттан тIарчох. Кердача городе хиланза дерг мел доаца хIама терколдаь хургда. Лаьтте меттаьха мера Iовосса везаргвац сега. ХIаьта, нагахьа санна цун из де бевам хула, аьоллагIча Парижан бахача наьха гIулакха юйча кургьа масса лифташ, эскалаторош, таккаш йола тротуараш.

Хьанна хов, почтовои открыткаш тIаи телеграммаш IIаи керда адрес ерадоьмий а: «Парижа тIера Париж».

КЕРДА СТИХАШ

ОСМИЕВ Хьамзат.

ДЕГА ИЛЛИ

Са Даьла а воаьшa латташ,
Дуьне мелхар хаийнбоаш,
Вайнне боллоа заьлла утташ,
Вай мал дог доладеш —
Сай Даьленех дега илли,
Ца даьлххача IалургвоаI!
Малхакхийна эзар сенна,
Даьха, дуна хьогахь хьал,
Шоаш мал хьайгар кермахьача
Хьа вац гIеза беноаьях, —
Цар гIеззалех дега илли,
Ца даьлхача IалургвоаI!
Ирхарча наьгьа даьхар
Ленин — йиса хьулба да,
Цуй хьезанца вай дIакхулвар
Коммунистий парти я —
Цу Ленинах, Партех иллиш,
Ца даьлхача IалургвоаI!
Цхьан манас бавь ваьхарий сенна,
Шоайна барт-йиш тайна бах
Коммунисма сийрда гIаша
Йотташ боахна баьха наь —
Цу турпалех дега илли
Ца даьлхача IалургвоаI
Хьо гIоттa, са коаш,
Хьо тоьнна дешa!
Даьних,
Даьленах,
Сийлаьбоча турпалах
Хьаьга дола ели!

* * *

ХАМХОЕВ Ахьмад.

САГОТ МА ДЕ

Сагот ма де дог эзадеш
Тохы цатоам хилера,
Е хьай сийрда уIлаш кIалдьяца
Моргаш Iерма яхера.
ДIайоэргья Iерма моргаш,
Гучабаргба сийрда малх,
Кхочалургья хьо сагатонаш
Пхаькка боазаргба цуй мал.
Хи тоетолаш масса хана
Цхьан шера ухаш дац.
Вахара хьаьхаш кхочабеш
Сог дунен чу вахаш вац.
Шуйца ваа цуи бевара
Хьаьна эзаргдар из дог.
Сага вайдац ца бохкхара,
Санна бохкхаргбар вай ког.
Нахан эшаш ве со хьаье
Довстамаш ма гойтанахь.
Хьай валарех дог а дила
Кьоамча ма доахалаш!

_____

МУСАЕВ Махьмад-Сайд.

Ахархочунга

ХIара дийнахь бу, Iа бIойха
мела,
ХIара дийнахь мал Iа цIена фа.
ДегIа хьацар доахаш бу
Iа боал,
ГIарт хьо кхиннар боакха
хьуйкъаш го.
Iоа тIехь нааллар кхакха
дахкаш ха,
Юша шелал, цIувзаш дахкаш
дел.
Йоаш дIалурош ишстадара ю,
ХIана воал бузаш Даьхен
бохкха дел.
Хьо са тоаша «Деспаль»
лехкаш хул,
Самаллахка вай из шера кха.
Малх кхотаве бохкга Iа хийла
муьх,
Даьхьо дезал кхаьба
поэтташ да.
Маьхка чIагIоя йоллаш айса бе,
Ахархо, хьо сона дегаих.
Йоах са дего хьога моаршал ла,
Аз хьо сийна лелаг лела тоз,
Iа ккхалачун доаргдац цIаккха
сий.
Хьа иъаьнгагI бозаш
да вай хаьаь,
Хьо сий да де цхьана бахьа
йийт
Гото соца мехка вахар могь,
Алча а хьо йоагIаргбоацуш муьх,
Бозаш лоаноаш хьай из,
делахь дела.
Дана лоаош хилда из хьа муьх,
Доттар-доага шарат
тоссаш боаи!

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА АРАХЕЦАРГДА

Ший гIуллакхаш Коммунистически партеи Советски пачхьалкхехи политики чакх а йоахаш лелаеду Нохч-ГIалгIай книжни издательстве. Цудухьа цун кертера декхар — дешараш Iилман мировоззренех кхебара вовкъостал дергдола, цар культурни кругозор шорбо КПСС Программа толае кхочашъяра хилала аргIовлача эвлаенца кийчаш, вай цах коммунизма моральни кодекса уйланца къамкхефеш, цхьадача сага тIулеацаш Iомалаева новкъостал деш йола произведенеш арахецийта. Из долла хIана лаве дуж хIара шера литература арахецара тематически плане а. Цхьаьабахьа, укх шерара тематически план дIахьача шерий планел эзгаш я Владимир Ильич Ленин ваь бIаь шу дизара юбилейна хетаьь произведенеш цунна юкъеихьарца белгалйоалаш я я. Книжни издательства болхлошта чIоагIа еха а бахктонхаме а хет ю. Уж произведенеш кепатеха арайохаргьа лекхача идейно-политически боарахе, хоза кийчьа полиграфически дика кхоачашъеда. Култа йоазош чакхдухача тIахьойжам лерагIа лоаттабела Iалашдарa издательстве санна, иштта типографе а график оттаяьй хIара процесс кхоачангъяра оттаяь календарни хенаш тIа а йоаш. Уж художественно кийчьаьта дикагIа болча художникашта тIадиллад, цхьана къоастадаьа эггара дикагIа кхьахати полиграфически материалаш.

Юбилейни произведенеех цаI да В. Сайкос оттадаь «Москва, Кремль, Ленинга» яха документий материалий сборник. Сборника юкъедаьхьа ленински документаша Нохч-ГIалгIайченца, В. И. Ленин бIаргавайнача къаьнача большевикашта дагадоагIарашца юкъакха материалашa.

Ловe раздел сборник да — «Ленинах дола дош». Цунка юкъе гIоргьа дуьне пролетариата сийлахь-воккхача баьччах, дунеи тIа эггара хьалхара болхлойи ахархойи пхьачатьаьнче хьаььчох йола Нохч-ГIалгIай поэтий стихаш.

Бюбалейтабац вай хьоне дешараш а. Цара лаьрхIа укх шера планагIа арадахаь оттадаьй Ленинах йиаь «Сийлаьр» аьнна цIи йола хуцараш. Уж арадоахаргда поэхойн гIалгIайн меттела. Уж яздаь Виноградова Софья.

1970 шера кхаьа похчийн гIалгIайн меттала кепатеха арайохаргья «Ловзка биографически очерк». Цу ловха лоацача книжка тIа лоаца дуц Владимир Ильич Ленина вахаран гIуллакхийн керттерча этапаш, цIаккха лергбоацача, сийрдача кхоанега — коммунизмага бода кийъ дерригача халкъашта сийрдабоахача цуь хьехамах.

ДIахо йодача хана а арадоаргда издательства В. И. Ленина хетадаь книжкаш.

Ж. ЧАПАНОВ,
книжни издательства директор.

Лакха хьунагьаш чуэаш латт Молдави совхойн пересни беламашка.

СУРТА ТIА: «Яловены» яхача совхоза звеньевая Натаща Васлянца комсаш чуэаш йола. ХIара гектара тIарча поместех 60 центнера хIеэхагIа хилаш.

Э. Мечнина сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

В. И. Ленин ваь бIеь шу дузача дешна сийлеенца вокъааха кийчлуш йолча Грозненски локомотивни депо бригадаша хIара ди вердача толамашца белгалдовках. Сентябрь бетта тепловозаш лехадача водителаша нормал совгIа дIабихьаб 106 эзар тонн мухь, кхоадьд 82 тонн доагор. Иштта дика къахьет октябрь бетта а. Хьалхарча шин кIирах шоай тепловозашца нормал совгIа 50 эзар тонн мухьаш дIаяхьад цар. Геттара лакха толамаш а доахаш тепловозаш лехадеча машинисташца ях. Масловца, Ильязовца, Кондратьевца, Зовуевца, вокхарашa ПотемкинтIарва ,ва Ленина юбилей сийна лакха декхараш тIаийца Дудургов Султан а. Цу дезача дешна вайхаволаш 6 тонн дизельни доагор а кхоадь дуи чотах Грознера Прохладне кхоь беза мухь тIабола состав дIайита дош деиладар цо. ХIаьта Султана хIаьллехьа 8 эзар тонн дизельни доагор кхоадьа. ХIана юбилейни совгIаташ дахара аьржача социалистически яхье а этта ше тIаийна декхар шозза лакхде дош доаьа Султана.

Юбилейна 60 тонн соапашта хьекха даьтта, дукха запасни оатхалаш, аьча кхоадь 1970 шера 21 апреле дена 1-ча Мае кхачьаьца цу белахаь пайда эцаш къахьега аьрхIад хьехара пунктерча болхлоша а. Цу яхье хьалха латт вагонашка хьожаш бола ин. Богомолов, Ваев, слесараш ин. Дудаев, Соломин, кхыбараш. Иштта дика къахьетарца байталбаьнааб вагонашта ремонт ю болхлой колесникаш, автоматчикаш, гIоа бола болхлой, кхыбарех. Шоай декхараш тIехкхоачащдеш хьабогIа уж.

Г. АНОХОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалех Грознеи кIезиг-дукха моргаш а йолаш, йоачал а йоаьаш, да делкъийга кхаччалца цхьанийолча моттигашка доха а доаллаш ва хилен фегара температура республике гIоала 15—20, Грозне 17—19 градус йоахха йолаш хилеи тарлу. ДIазорча шин дена шин буса хулалуш моргаш а йолаш, дукхагIа йолча юкъагIа цхьанцайолча моттигашка лаьгIо догIа а делкаш, хьалхарча юхьагагIа цхьанцайолча моттигашка доах а доаллаш, юххьанна малхбоалехьара лаьгIо, гIаьххьача боарамга кхоачаш воах юхейисача хана малхбузехьара лаьгIо, гIаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанка 3—8, денона 11—16 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанция.

ХIАРА ДЕЗАЛА — ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ

[illegible] бакъдолчу боаьнаб 1970 шера республике газеташтеи журналаштеи подписка йоалаеш. [illegible] кхоачам [illegible] подписка [illegible] даннеша [illegible] дукхагIа йолча районашка [illegible] хилар.

[illegible] шера ячаль беттаца кийсбина 13 октябрь тIаьтIакхачаьчача хана республике подписка ях ьаьнна тиражаш 31,5 процент мара ца. ХIаьта дукхача районашка — [illegible] лохагIа а я.

Цо хьакьокх. 7 октябре прокуратура гIолла яьча совещане белгалдаьха подписка вIаштIехьаьяккхарен чаккхьаккхарен болха тIера кхоачашбоахараш цхьайолча районаша тIаьх а дIадахаза хилар. Кепайоазув довржадара гIуллакха чIоагIа тIехьайнсай Советски, Грозненски, Наурски, Гудермесски, Сунженски районаш, г. Грозный. Подписка яь яьнна тиражаш цу районашка лохагIа я юкъера лаьрхIача ерригача республике чул.

Подписка гIулакх къаьстта вочa хьал тIа да 1970 шера подписка яь яьнна тиражаш 13 октябрь тIаьтIакхоачаш 1969 шера боарамаа 16,8 процент мара ца хинача Нажаи-Юртан районе. Цу районе хIана а дитадац массаза санна теркаш лелагга, бувзама болхлоша а партийни организацеша а бокъонца хьинаре бола дIабоалабаьбац дешa арадувлача кепайоазовна пропаганда яраи из дIадоаржадарен.

Подписка мишта деш дуьцаш йолча даннеша хьахьокх, дукхагIйолча районашка еррига хадаммеш боаррамагIа дIа-юха ехьалта Iалашдаре лерттIе болх беш ца хилар.

Шоахкашта гIуллакхаш чакхдаьнза дергдац газеташтеи журналаштеи сихагIа подписка ю аккхера. ХIана аьча ерригача хадамешта подписка яра ха 25-ча ноябре чакхйоаза. ШерагIа пайда эца беза общественни активах — лекцийа арадувла кепайоазув доаржадара йолча керттерча ког гIортолгах.

1970 шера газеташтеи журналаштеи подписка ейта 13 октябре кхачалца мишта хиннад хьахьекхаш бола

ДАННИШ

Районаш	1969 шера 1 январе кийсбича проценташ	1000 сага ьаьнна
Ачхой - Мартана	40,3	152
Ведана	32,8	166
Гудермесски	30,6	160
МалгIабика	40,6	226
Надтеречни	31,7	135
Ньысарен	16,8	50
Наурски	29,9	190
Ножай-Юрта	74,0	309
Советски	26,2	118
Сунженски	30,7	198
Урус - Мартана	38,3	123
Шалин	36,3	131
Шелковской	57,7	359
Грозненски	27,8	104
г. Грозный	26,6	229
Республике гIоалан	31,5	188

Тахани кхоанеи хургда

18 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец 11.00 саг йоалаяра торжественни регистраци яр. 20.30 «Ленин, парти, халкъ» яха Ленински лекторий. Тематически кино хьокхар (лекционни зал). 20.00. Шин отделения йола «Соловьев-Седой» яха концерт. Концерт оттаду Москонцертех Ленконцертех артисташа.

Химикий культура цIа. 17.00. Ленински дешараш: «В. И. Ленин новкъост, саг». Хроникально-документальни кинофильмаш хьокхарга.

С. М. Кирова цIерагIара культурах салоIен парк. 18.30. Зелени театр. Сунженски района культура цIен художественни самодеятельноста концерт. 17.00. Кинолекторий «Дуьнен халкъашта юкъера обзор» яха лекци. Документальни кинофильмаш хьокхар.

Просвещене болхлой республикански цIа. 14.00. «Бешар кхетадарах йола уйлаш» яха дешарех лоацоштех ю беседа. 18.00. «Педагогически уйлаш» яха клуб.

Маькха комбината клуб. 17.00. «ШариIата ляховах доацаш» яхача Байрамов книжках йола беседа.

«Красный молот» завода культура цIа. 12.00. «Кремла часовой» яха Е. Мара книжка дуьцар. 17.00. «Давная дуIла» яха кинолекторий. «Ленин Горкашка» яха кинофильм хьокхаргда.

Пролетбата цIерагIара культура цIа. 13.00 саг йоалаяра торжественни регистраци яр.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 17.00. «Сийлахь - доккхача вахара оагIонаш» яха диалекторий, В. И. Ленина биографи, 1917 шу.

КИМ цIерагIара клуб. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

19 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 14.00. «Ленина вескеташта тешаме да» яхача Ерригсоюзни пионерски экспедицешехьахарча шера котъьяччача отрядий пионерски слет. Берий художественни самодеятельноста концерт (Йоккха зал). 18.00. Кхачан промышленноста болхлой Дена хетаяь кагирхой салоIа сайре. Дворецa художественни самодеятельноста концерт (Лекционни зал). 19.30 Воронежски пачхьалкхен хора концерт (Йоккха зал).

Химикий культура цIа. 11.00 садоIача ден клуб, «Тхова бола бе а салаIа а хов» яха утренник. 16.00 литературе кердаларай обзор.

С. М. Кирова цIерагIара культурах салоIен парк. 18.20. Зелени театр. Советски района культура цIен художественни самодеятельноста коллектива концерт. 17.30 Музыкальни эстрада. Грозненски гарнизона духовой оркестра концерт. 17.00 Кинолекторий. Кхачан промышленноста болхлочун Дена йола беседа. Документальни кинофильмаш хьокхар.

Просвещене болхлой республикански цIа 9.30. «Тайц - тайпара оагIонаш» яхача клуба заседани. 11.00 Дунен халкъашта юкъерча хьалах йола лекци.

Маькха комбината клуб. 15.00. «Космосе бода наькъ» яха кинолекторий.

«Красный молот» завода культура цIа 15.00 Революце ветеранашца вовзараш вIашагIкхетар. «Ильича велакъежар» яха концертни программа. 20.00 Иллейн халкарийн кагирхой сайре.

Пролетбата цIерагIара культура цIа. 17.00 «Сийлахь - воккха а кутIарера а вар» яхача художественни кинофильмай кинофестиваль хьеллар. «УльяновгIар дезал» яха кинофильм хьокхар. 19.00 «Къахьегамца да сага сий» яха беседа.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 12.00. «Тхо лениницаш да — тхо комсомола тIехьадоагIараш да» яха берашта йола утренник. 17.00 Советски Союзе гIолла кинокъ бара клуб.

КИМ-а цIерагIара клуб. 13.00 Берашта йола киноутренник. 18.00 «Исламн кхалсагI» яха лекци. «Хьалера маза» яха кинофильм хьокхар. Халкъа илли хора [illegible].

В. И. Ленина цIерагIара майда. 18-гIен 19-гIен октябрь 19.00 Музыкальни концерт. 21.00 Хроникально - документальни кинофильмаш хьокхар.

ЛадувгIа, хьажа

18 октябрь
РАДИО

6.33 — «Тхьамка чуэцилга хьаь дIайьош деш» яха юрта боахама болхлошта йола передача (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30— Керда хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Ленинах дола дуцараш (нохчий меттала). 15.30 — Новкъост — лакхерча классашкарча дешараштa (эрсий меттала). 15.50 — Ашараш. 16.00 — Сона дукха безача са метта (эрсий меттала). 16.20 — Концерт. 17.00 — ЗIугга яха сатирически журнал (нохчий меттала). 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — Вай индустриальни мохк (нохчий меттала). 18.15 — Колхозни Ерригсоюзни кхоаллагIча съезде вахкадалхаш. Ловмашка яьдача колхозех йола дуьцар (эрсий меттала). 18.30 — Новкъостий, шуй дехар кхоачашдеш оттаду концерт 19.00 Москва.

хьалах йола передача. 21.00 — Кердача илланаш вIашагIкхетар. Шахбулатов Адлан. 21.30 — «Вежарий Карамазов» гIар» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 22.55 — Передачий программа.

19 октябрь
РАДИО

7.10 — Санех лаьцца яцу «Грозненский рабочий» газета. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачий программа. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газетий обзор. 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш илланаш. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачий программа. 15.20 — «Терка тахкIеф» яха литературни передача (нохчий меттала). 15.40 — Велакъажар (эрсий меттала). 16.00 — Москва. 16.30 — Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Вай индустриальни мохк (гIалгIай меттала). 17.15 — Кхоане колхозной республикански конференци. 17.30 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.00 — Кхачан промышленноста болхлой дене хетаяь «Болхлой вахар» яха передача. 18.20 — Кхачан промышленноста болхлошта йола концерт. 19.00 — Москва.

18 октябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ

12.55 — Передачий программа. 13.00 — Телевизионни халкъа университет. Iилмаш техникан факультет. Обществе вахаре Iилманаш цуй лоархIамаш. 13.45 — Культура факультет. «Культурин кхетами» 14.30 — Гуйранара стартеш. 14.45 — Берашта. «Конек-Горбунок» яха промышленни фильм. 15.55 — Кхачан промышленноста болхлошта йола передача. (нохчий меттала). 16.13 — Кинопйкъбархой клуб. Танцаьшках дола дуцараш. 17.05 — «Орга» яхача альманахе пагIоашта гIолла. (нохчий меттала). 17.35 — Советски литературан искусствен мастераш. «Вечное движение» яха фильм. 19.00 — «На огонек». 20.45 — Дунен халкъашта юкъерча

19 октябрь.
ТЕЛЕВИДЕНИ

13.55 — Передачий программа. 14.00 — Царна Ленин бIаргавайнна. Понятное (нохчий меттала доаккх). 14.10 — Берашта. Фильм 15.20 — «Зорька» (гIалгIай меттала). 15.45 — «Вежарий КарамазовгIар» яха художественни фильм. ШоллагIа сери. 17.00 — Спортивни гимнастиках йола СССР чемпионат. Финал. (Кхалнах). Ростовера передача. 19.00 — «ХIинзара хаьрхьар». Кагирхой программа. 19.50 — Шоана бераш. 20.00 — «Вежарий КарамазовгIар». яха художественни фильм. КхоалагIа сери. 21.15 — «ВорхI зи». Дунен халкъашта юкъера программа. 22.00 — Передачий программа. 22.05 — Фильм-концерт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам.—3-39-11; бечитокхана секретара—3-34-38; партийни вахаран, культуран, промышленностан отделий—3-42-30; Юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж) Телефоны: редактора—3-44-98; зам редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28

«Грозненский рабочий» издательства типографи Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции. 7/84.

СФ05205. Заказ № 4512.